

Cyngor Sir Ynys Môn

Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	Sgriwtini Corfforaethol
Dyddiad:	18 Chwefror 2026
Pwnc:	Gosod Cyllideb 2026/27 (cyfalaf)
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng. Jeff Evans

1. Pwy fydd yr aelod portffolio yn cyflwyno / arwain yr adroddiad?

Aelod Portffolio	Rôl
Cynghorydd Robin Williams	Aelod portffolio ar gyfer Cyllid, Busnes Corfforaethol a Phrofiad y Cwsmer
Swyddog Gwasanaeth (yn cefnogi)	Rôl
Marc Jones	Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog 151

2. Pam y gofynnir i'r Pwyllgor Sgriwtini ystyried y mater

Mae'n gyfrifoldeb ar y Pwyllgor, yn unol â'i Gylch Gorchwyl, i gynorthwyo'r Cyngor a'r Pwyllgor Gwaith i ddadansoddi ei gyllideb ac i roi sicrwydd ynglŷn â pherfformiad a darpariaeth gwasanaethau yn unol a'r gyllideb.

3. Rôl y Pwyllgor Sgriwtini ac argymhellion

- ☐ Er sicrwydd
- ☒ Er argymhelliad i'r Pwyllgor Gwaith
- ☐ Er gwybodaeth

Argymhelliad(ion): Cytuno ar ymateb ffurfiol i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ar gynigion terfynol y gyllideb gyfalaf ar gyfer 2026/27 (gan ddefnyddio'r themau sgriwtini allweddol yn adran 5 isod) a gan gymryd i ystyriaeth sylwadau'r Panel Sgrwtini Adnoddau.

4. Sut mae'r argymhelliad(ion) yn cyfrannu at amcanion Cynllun y Cyngor?

Cyswllt uniongyrchol â Chynllun y Cyngor a'r blaenoriaethau strategol. Bydd ystyriaeth y Pwyllgor o'r cynigion cyllidebol ar gyfer y flwyddyn nesaf yn cynnwys sut mae'r cynigion yn galluogi'r Cyngor i gyflawni ar Gynllun y Cyngor yn ogystal ag unrhyw risgiau penodol.

5. Themâu sgriwtini allweddol

Y meysydd allweddol ddylai'r Pwyllgor Sgriwtini ganolbwyntio arnynt:

1. I ba raddau mae'r Pwyllgor yn cefnogi'r rhaglen gyfalaf arfaethedig a'r cynlluniau a gynigir o ystyried y cyllid cyfalaf cyfyngedig sydd ar gael yn y Gronfa Gyffredinol?
2. Sut mae'r cynigion yn galluogi cyflawni blaenoriaethau tymor canol y Cyngor fel sydd wedi eu nodi yng Nghynllun y Cyngor, yn ogystal a chydbwyso pwysau tymor byr?
3. Ydi'r cynigion yn addas o ystyried egwyddorion Strategaeth Gyfalaf y Cyngor?

6. Pwyntiau allweddol / crynodeb

CYD-DESTUN

- 1.1 Mae'r gwaith o graffu ar y broses gosod cyllideb wedi datblygu ac aeddfedu dros y blynyddoedd diwethaf, gan osod y seiliau ar gyfer proses well a mwy systematig sy'n seiliedig ar ganlyniadau ac arfer dda. Mewn gwirionedd, mae'r broses yn caniatáu ar gyfer dull mwy systematig o graffu ariannol, fel bloc adeiladu hanfodol ar gyfer rheolaeth a llywodraethiant ariannol cadarn.
- 1.2 Bydd Aelodau'n ymwybodol bod cyllid yn hanfodol i'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu a bod goblygiadau pellgyrhaeddol i'r materion ariannol sy'n ein hwynebu fel awdurdod lleol – o ran y gwasanaethau sy'n cael eu derbyn gan ein dinasyddion a hefyd lefel y Dreth Gyngor neu'r ffioedd a'r taliadau a godir. Yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni, mae angen rhoi sicrwydd i'r Aelodau felly bod y Cyngor yn gwneud y defnydd mwyaf effeithiol o adnoddau, yn enwedig adnoddau cyllidol.
- 1.3 Wrth ystyried eu hymateb i'r cynigion cyfalaf, bydd angen i aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ystyried y cynigion o ran sefyllfa ariannol tymor hwy y Cyngor ac amcanion a blaenoriaethau Strategaeth Gyfalaf y Cyngor.

2. GOSOD CYLLIDEB Y CYNGOR AR GYFER 2026/27

2.1 Ynghlwm mae copi o adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adain 151 ar y cynigion cyllideb cyfalaf 2026/27 a fydd gerbron cyfarfod o'r Pwyllgor Gwaith ar 24 Chwefror, 2026.

Bydd yr argymhellion terfynol yn cael eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn ar 5 Mawrth, 2026

3. SGRIWTINI ARIANNOL – GOSOD CYLLIDEB 2026/27

3.1 Mae craffu ariannol yn llawer mwy nag ychwanegu gwerth at benderfyniadau a wneir gan y Pwyllgor Gwaith. Mae'n ymwneud â sicrhau craffu effeithiol o ran cynllunio, cyflawni a dilyn i fyny'r penderfyniadau allweddol hynny sy'n cael effaith ar drethdalwyr a chymunedau lleol. Dylai sgriwtini felly:

- Ddarparu her effeithiol
- Dal y rheini sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif; a
- Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwaith i ddatblygu cyllideb gadarn ar gyfer y flwyddyn i ddod.

4. PANEL SGRIWTINI ADNODDAU

4.1 Mae Panel Sgriwtini Adnoddau wedi'i sefydlu i sicrhau'r canlyniadau allweddol canlynol:

- Datblygu model o weithio ar faterion cyllid sy'n canolbwyntio ar ffurfio grwpiau llai fel y gall Aelodau chwarae mwy o ran, datblygu lefel o arbenigedd yn y pwnc ac er mwyn annog presenoldeb da a gwaith tîm.
- Fforwm i ddatblygu grŵp o aelodau sydd â'r arbenigedd a'r berchnogaeth i arwain trafodaethau ariannol yn y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.

4.2 Rhoddodd y Panel ystyriaeth i fanylion diweddaraf y cynigion cyfalaf yn ei gyfarfod diwethaf (12 Chwefror, 2026). Bydd crynodeb o drafodaethau'r Panel yn cael ei gyflwyno ar lafar yn y cyfarfod gan y Cyng Geraint Bebb, Cadeirydd y Panel.

5. Y BROSES AR GYFER YMGYNGHORI

5.1 Bydd ymgynghori ar y cynigion cychwynnol gyda Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned, Fforwm Pobl Hyn a Fforwm Cyllid Ysgolion Ynys Mon.

6. MATERION SGRIWTINI ALLWEDDOL

6.1 Mae proses gosod cyllideb 2026/27 yn rhoi cyfle i Aelodau Etholedig ystyried a herio goblygiadau'r gyllideb ddrafft. Derbyniwyd mewnbwn hefyd trwy'r Panel Sgriwtini Adnoddau sydd wedi rhoi ystyriaeth fanwl i'r cynigion cyllidebol drafft cychwynnol. Yn y rhan hon o'r broses, gofynnir yn awr i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gytuno ar ymateb ffurfiol i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ar gynigion drafft y Cyngor ar gyfer cyllideb cyfalaf 2026/27 (gan ddefnyddio'r themau sgrwtini allweddol ym mharagraff 5 uchod).

7. Asesiadau effaith

7.1. Effeithiau posibl ar grwpiau gwarchodedig o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Adnabod yr angen am unrhyw asesiadau effaith nes ymlaen yn y broses o sefydlu'r gyllideb am 2025/26.

7.2. Effeithiau posibl ar bobl sy'n dioddef anfantais economaidd-gymdeithasol (penderfyniadau strategol)

Adnabod yr angen am unrhyw asesiadau effaith nes ymlaen yn y broses o sefydlu'r gyllideb am 2025/26.

7.3. Effeithiau posibl ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Adnabod yr angen am unrhyw asesiadau effaith nes ymlaen yn y broses o sefydlu'r gyllideb am 2025/26.

7.4. Effaith posibl ar darged Carbon Sero Net y Cyngor -

Adnabod yr angen am unrhyw asesiadau effaith nes ymlaen yn y broses o sefydlu'r gyllideb am 2025/26.

8. Goblygiadau ariannol

Mae'r adroddiad hwn yn trafod y broses ar gyfer gosod cyllideb cyfalaf y Cyngor ar gyfer 2026/27.

9. Atodiadau

ATODIAD 1: adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) ar y cyllidebau cyfalaf.
ATODIAD 2: Strategaeth Gyfalaf y Cyngor

10. Awdur yr adroddiad a phapurau cefndir

Marc Jones, Pennaeth Swyddogaeth Adnoddau / Swyddog 151

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	PWYLLGOR GWAITH
Dyddiad:	24 CHWEFROR 2026
Pwnc:	CYLLIDEB GYFALAF 2026/27
Deilydd Portffolio:	CYNG ROBIN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD Y CWSMER
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES - CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad:	MARC JONES - CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Ffôn:	01248 762601
E-bost:	rmjfi@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Amherthnasol

A - Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau

Mae'n ofynnol i'r Pwyllgor Gwaith gynnig cyllideb gyfalaf ar gyfer 2026/27, a bydd yn cael ei chyflwyno i'w chymeradwyo gan y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 5 Mawrth 2026.

ARGYMHELLION

Argymell y rhaglen gyfalaf ganlynol ar gyfer 2026/27 i'r Cyngor llawn:-

	Cyf	£'000
Cynlluniau 2025/26 a Ddygwyd Ymlaen – Cronfa Gyffredinol	Para 4.1	8,394
Adnewyddu Asedau / Prynu Asedau Newydd	Para 4.2 a 4.3	6,937
Isadeiledd Gwastraff	Para 6.1	3,806
Pier a Phontynau Porthaethwy	Para 6.2	225
Adnewyddu Canolfan Hamdden Plas Arthur	Para 6.3	1,650
Balchder Bro	Para 6.4	1,500
Cyfrif Refeniw Tai	Para 7	31,572
Cyfanswm Rhaglen Gyfalaf Arfaethedig 2026/27		54,084
Cyllidir Gan:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol		2,761
Benthyca â Chefnogaeth Cyffredinol		5,047
Cymunedau Dysgu – Benthyca Digefnogaeth		0
Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf		271
Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig		3,452
Grantiau Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru		10,044
Benthyca Digefnogaeth - Cronfa Gyffredinol		937
Gwarged Cyfrif Refeniw'r CRT		5,418
Grantiau Allanol y CRT		17,291
Benthyca Digefnogaeth y CRT		8,863
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2026/27		54,084

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?		
Bydd nifer o gynlluniau ychwanegol yn cael eu hystyried yn y rhaglen gyfalaf, a'r prif ystyriaethau o ran cyllido fydd fforddiadwyedd a manteisio i'r eithaf ar gyllid grant allanol.		
C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?		
Mae cynnig y gyllideb gyfalaf yn fater a neilltuwyd i'r Pwyllgor Gwaith.		
CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?		
Ydi		
D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Amherthnasol		
DD – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion hirdymor fel Ynys?	Mae'r gyllideb gyfalaf yn sicrhau cyllid er mwyn cynnal asedau'r Cyngor, ac mae'n ffurfio rhan o'r strategaeth i wireddu'r amcanion a nodir yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor.
2	A ragwelir y bydd y penderfyniad hwn yn atal costau/dibyniaeth ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?	Bydd parhau i gynnal a chadw asedau'r Cyngor yn atal costau uwch yn y dyfodol
3	A fuom yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, nodwch gyda phwy	Mae prosiectau cyfalaf yn gysylltiedig â'r rhaglen Cymunedau Dysgu a'r CRT yn cydfynd â blaenoriaethau a osodwyd gan Lywodraeth Cymru.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth gynllunio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad yn effeithio'n uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut.	Fel rhan o'r broses ymgynghori ar Gynllun Corfforaethol y Cyngor 2023 – 2028, gofynnwyd nifer o gwestiynau i ddinasyddion yn ymwneud â gwariant cyfalaf a'u blaenoriaethau.
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Mae'r gyllideb gyfalaf yn sicrhau cyllid er mwyn cynnal asedau'r Cyngor, ac mae'n ffurfio rhan o'r strategaeth i wireddu'r amcanion a nodir yng Nghynllun Corfforaethol y Cyngor.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar unrhyw un sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Ni nodwyd unrhyw effeithiau posibl.
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Ni nodwyd unrhyw effeithiau posibl.
E - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori? Beth oedd eu sylwadau?		
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae'r TA wedi ystyried yr adroddiad ac mae'r sylwadau wedi'u hymgorffori yn yr adroddiad.
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Awdur yr adroddiad.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Mae'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth – Busnes y Cyngor yn aelod o'r TA.
4	Adnoddau Dynol (AD)	Dim effaith uniongyrchol ar AD.

5	Eiddo	Lluniwyd y rhaglen gyfalaf mewn trafodaeth â'r Prif Swyddog Eiddo ac Asedau a'r Pennaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo.
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	Mae sylwadau'r Pennaeth TGCh wedi'u hymgorffori yn yr adroddiad.
7	Sgriwtini	I'w gadarnhau
8	Aelodau Lleol	Mae'r cynigion yn berthnasol i'r holl Aelodau.
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill	Amherthnasol
F - Atodiadau:		
Atodiad 1 – Adroddiad ar Gyllideb Gyfalaf 2026/27 Atodiad 2 – Cyllideb Gyfalaf Arfaethedig Derfynol 2026/27		
FF - Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
Adroddiad ar y Strategaeth Gyfalaf 2026 - 2031 - Pwyllgor Gwaith, 27 Ionawr 2026 Cyllideb Gyfalaf 2025/26 – Cyngor llawn 6 Mawrth 2025 Adroddiadau Monitro Cyfalaf Chwarterol 2025/26 – Pwyllgor Gwaith - 23 Medi 2025, 25 Tachwedd 2025, 24 Chwefror 2026		

1. CYFLWYNIAD

- 1.1. Mae'r Gyllideb Gyfalaf ar gyfer 2026/27, sydd wedi'i chynnwys isod, yn ystyried yr egwyddorion yn y Strategaeth Gyfalaf 2025 – 2030 a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn ym mis Mawrth 2025. Diweddarwyd y Strategaeth Gyfalaf i adlewyrchu'r gyllideb gyfalaf arfaethedig ar gyfer 2026/27, ond nid yw egwyddorion y strategaeth wedi newid.

2. EGWYDDORION Y STRATEGAETH GYFALAF

- 2.1. Mae'r Strategaeth Gyfalaf ar gyfer 2025/26 wedi cael ei chymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn, a chafodd ei diweddarw ar gyfer y cyfnod 2026/31 i adlewyrchu'r lefelau cyllido newydd, unrhyw newidiadau ym mlaenoriaethau'r Cyngor ac unrhyw newidiadau a nodwyd yn Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor ar gyfer 2026/27, fydd yn cael ei chymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn ym mis Mawrth 2026.

- 2.2. Mae'r Strategaeth Gyfalaf gyfredol yn nodi'r egwyddorion canlynol ar gyfer y Cyngor wrth lunio ei raglen gyfalaf:-

- Bob blwyddyn, bydd y cyllid cyfalaf yn cael ei ddyrannu er mwyn sicrhau buddsoddiad mewn asedau presennol i'w diogelu ar gyfer y dyfodol.
- Bydd y Cyngor yn defnyddio cyllid cyfalaf allanol pryd bynnag y bo'n bosibl a fforddiadwy.
- Bydd cyllid cyfalaf hefyd yn cael ei flaenoriaethu ar gyfer asedau sydd eu hangen ar y Cyngor i'w helpu i gyflawni ei ddyletswyddau statudol.
- Mae'r Cyngor yn dal i fod wedi ymrwymo i'r Rhaglen Cymunedau Dysgu, a bydd yn parhau i ddefnyddio cyllid allanol Cymunedau Dysgu yn llawn.

- 2.3. Mae'r strategaeth yn cynnwys ychydig mwy o wybodaeth ynghylch sut y byddai'r egwyddorion hyn yn cael eu cyflawni, ac mae'n cynnwys y pwyntiau allweddol canlynol:-

- Mae'r rhaglen Cymunedau Dysgu yn cael ei hystyried ar wahân i weddill y rhaglen gyfalaf gyffredinol.
- Mae prynu asedau newydd i gymryd lle asedau presennol ac asedau sydd wedi cyrraedd diwedd eu hoes yn fuddiol o ran lleihau costau refeniw, a bydd y rhaglen gyfalaf yn dyrannu cyllid er mwyn prynu neu wella offer TG presennol, cerbydau ac adeiladu'r Cyngor.
- Mae'n ofyniad statudol i gynnig grantiau cyfleusterau i'r anabl, a bydd y rhaglen gyfalaf yn dyrannu cyllid yn flynyddol er mwyn cydymffurfio â'r gofyniad hwn.
- Bydd swm yn cael ei ddyrannu'n flynyddol er mwyn cyllido gwaith gwella ffyrdd. Bydd y swm yn ddibynnol ar y swm sydd ei angen i gyflawni isafswm gwerth unrhyw gontract, y lefel o gyllid allanol a mewinol sydd ar gael ac asesiad o gyflwr ffyrdd yr Awdurdod.
- Bydd prosiectau sydd angen cyllid cyfatebol yn cael eu hasesu fesul achos, a bydd unrhyw benderfyniad i ddyrannu cyllid yn seiliedig ar sut mae'r prosiect yn cyd-fynd â blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor, unrhyw oblygiadau refeniw parhaus a'r gymhareb rhwng cyllid y Cyngor a chyllid allanol.
- Ni fydd y Cyngor yn ymgymryd â phrosiectau sy'n cael eu cyllido gan fenthycu digefnogaeth oni bai bod y gostyngiad mewn costau refeniw, neu'r incwm ychwanegol a gynhyrchir, yn ddigon i dalu am unrhyw gostau cyllido cyfalaf ychwanegol.

- 2.4. Mae'r Strategaeth Gyfalaf hefyd yn egluro sut y dylid asesu unrhyw fid newydd, fel a ganlyn:-

- I ba raddau mae'r prosiect yn cyfrannu at flaenoriaethau Cynllun y Cyngor;
- A yw'r prosiect yn denu cyllid allanol sylweddol;
- A fydd y prosiect yn creu arbedion refeniw;
- A fydd y prosiect yn helpu i liniaru risg corfforaethol.

3. CYLLIDO RHAGLEN GYFALAF 2026/27

3.1. Dangosir y cyllid sydd ar gael i gyllido'r rhaglen gyfalaf ar gyfer 2026/27 yn Nhabl 1, isod. Dylid nodi fod y ffigyrau ar gyfer y Grant Cyfalaf Cyffredinol a Benthycia â Chefnogaeth yn seiliedig ar ffigyrau'r setliad terfynol ar gyfer Llywodraeth Leol a gyhoeddwyd ar 20 Ionawr 2026.

Tabl 1
Rhagolwg o'r Cyllid Cyfalaf ar gael ar gyfer 2026/27

Ffynonellau Cyllido	£'000	£'000
Rhaglen Gyfalaf y Gronfa Gyffredinol		
Cynlluniau / Cyllid a ddygwyd ymlaen o 2025/26	7,457	
Grant Cyfalaf Cyffredinol 2025/26 ni ddefnyddiwyd	426	
Grant Cyfalaf Cyffredinol 2026/27	2,761	
Benthycia â Chefnogaeth	3,668	
Grantiau Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU (gwarantedig)	5,306	
Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	48	
Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	1,909	
Cyllid ar gyfer y Rhaglen Gyfalaf Gyffredinol (Cronfa'r Cyngor)		21,575
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)		
CRT - Gwarged yn ystod y flwyddyn	5,418	
Lwfans Atgyweiriadau Mawr Llywodraeth Cymru a grantiau allanol eraill	17,291	
Cyllid ar gyfer y CRT		22,709
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2026/27		44,284

3.2. Mae'r Cyllid Cyfalaf Cyffredinol a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru (LIC) ar gyfer 2026/27 £155k (3.15%) yn uwch na'r dyraniad ar gyfer 2025/26. Er bod y cynnydd yn cael ei groesawu, nid yw'n gwneud yn iawn am y gostyngiad yng ngwerth gwirioneddol y cyllid oherwydd effaith chwyddiant.

Er bod gan y Cyngor hen adeiladau ysgol sydd eto i'w gwerthu, mae'r derbyniadau cyfalaf wedi cael eu neilltuo ar gyfer cyllido'r ysgol newydd, e.e. nid yw adeilad Ysgol Llangaffo wedi cael ei werthu eto, ond mae unrhyw dderbyniadau cyfalaf a dderbynnir yn y dyfodol yn sgil gwerthu'r adeilad ysgol wedi cael eu dyrannu er mwyn cyfrannu at gostau Ysgol Santes Dwynwen. Mae gan y Cyngor ychydig o asedau y mae'n dymuno'u gwaredu, ac mae yna falans o dderbyniadau cyfalaf sydd heb gael eu dyrannu ar gyfer unrhyw gynlluniau penodol. Ar hyn o bryd, mae £267k o dderbyniadau cyfalaf ar gael i gyllido gwariant cyfalaf yn 2026/27, neu mewn blynyddoedd i ddod.

3.3. Yn y gorffennol, mae'r Cyngor wedi cadw arian mewn cronfeydd wrth Gefn clustnodedig er mwyn cyllido prosiectau unigol. Mae'r Cyngor yn parhau i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn i gydbwyso'r gyllideb refeniw. Defnyddiwyd £2.46m yn 2025/26 ac argymhellir defnyddio £1.685m yn 2026/27. Er hynny, mae'r balansau cyffredinol yn parhau i fod yn uwch na'r isafswm sy'n cael ei argymhell, sef 5% o'r gyllideb refeniw net. Fodd bynnag, nid oes sicrwydd faint o gyllid uwchlaw'r ffigwr hwn fydd ar gael nes bydd cyfrifon terfynol 2025/26 wedi cael eu cau, ond mae'n bosib y gellir rhyddhau rhywfaint o gyllid o'r balansau cyffredinol i gefnogi'r rhaglen gyfalaf yn 2026/27.

3.4. Mae cyllid y CRT wedi'i glustnodi ar gyfer prosiectau'r CRT, ac ni ellir ei ddefnyddio at unrhyw ddiben arall. Erbyn hyn, rhagwelir y bydd balans cronfeydd wrth gefn y CRT wedi gostwng i'r isafswm ac ni fydd modd rhyddhau unrhyw gyllid pellach o'r cronfeydd wrth gefn. Mae'r gwarged a gynhyrchir gan gyfrif refeniw'r CRT yn cael ei ail-fuddsoddi yn y stoc dai drwy'r rhaglen gyfalaf, ac mae'r ffigwr uchod yn seiliedig ar amcangyfrif o'r gwarged, fel y nodir yn y Cynllun Busnes 30 mlynedd. Mae'r cyllid grant yn cynnwys Lwfans Atgyweiriadau Mawr LIC a chyllid grant ar gyfer datblygu cyfleuster gofal ychwanegol ym Mhorthaethwy.

4. RHAGLEN GYFALAF ARFAETHEDIG 2026/27

4.1. Cynlluniau a ddygwyd ymlaen o 2025/26

Mae adroddiad monitro'r gyllideb gyfalaf ar ddiwedd chwarter 3 2025/26 yn nodi tanwariant posib o £9.849m yn y rhaglen gyfalaf, er gall y sefyllfa derfynol newid yn ystod y chwarter olaf. Cyflwynir adroddiad i'r Pwyllgor Gwaith pan fydd y sefyllfa derfynol ar gyfer 2025/26 yn hysbys, ynghyd â chais am ganiatâd i ddwyn y cyllid ymlaen o 2025/26 i 2026/27. Mae'r cynlluniau sy'n debygol o gael eu dwyn ymlaen i 2026/27 i'w gweld yn Tabl 2, isod:-

Tabl 2
Cynlluniau a Ddygwyd Ymlaen o 2025/26

Cynlluniau a Ddygwyd Ymlaen o 2025/26	2026/27 £'000
Cynnal a Chadw Ysgolion	913
Cynnal a Chadw Adeiladau Cyngor Eraill	447
Cerbydau	120
Uwchraddio Toiledau Cyhoeddus	280
Uwchraddio Toiledau mewn Ysgolion Uwchradd	43
Trwsio a Chynnal a Chadw - Llyfrgell Porthaethwy	17
Trwsio a Chynnal a Chadw - Cartref Preswyl Garreglwyd	355
Trwsio a Chynnal a Chadw - Cartref Preswyl Brwynog	12
Trwsio a Chynnal a Chadw - Cartref Preswyl Plas Mona	20
Trwsio a Chynnal a Chadw - Hen Reithordy	35
Trwsio a Chynnal a Chadw - Gors Felen	215
Cynllun Buddsoddi Rheoli Gwastraff	816
Canolfan Hamdden Plas Arthur	683
Canolfan Hamdden Amlwch	74
Canolfan Hamdden David Hughes	28
Safle'r Goron, Caergybi - Ailddatblygu	816
Trawsnewid Trefi - Terfynfa Forol Amlwch	480
Trawsnewid Trefi - Grant Creu Lle	301
Caergybi: Prosiect Trawsnewid a Yrrir gan Ddiwylliant a Threftadaeth	2,500
Cynlluniau Lliniaru Llifogydd (Cyllid Cyfatebol)	239

Cynlluniau a Ddygwyd Ymlaen o 2025/26	2026/27 £'000
Cyfanswm Cynlluniau a Ddygwyd Ymlaen	8,394
Cyllidir Gan	
Benthyca â Chefnogaeth - Cronfa Gyffredinol	1,379
Grantiau Llywodraeth Cymru	1,597
Grantiau Llywodraeth y DU	2,683
Derbyniadau Cyfalaf	223
Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	1,117
Grant eEPR (Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr dros Becynwaith) DEFRA	458
Benthyca Digefnogaeth	937
Cyfanswm y Cyllid ar gyfer Cynlluniau a Ddygwyd Ymlaen	8,394

4.2. Adnewyddu Asedau / Prynu Asedau Newydd

Bob blwyddyn, mae'n rhaid buddsoddi yn asedau'r Cyngor er mwyn ymestyn eu hoes a sicrhau eu bod yn addas at eu diben, neu brynu asedau newydd i gymryd lle asedau sydd wedi cyrraedd diwedd eu hoes. Cynigir y symiau canlynol:-

- **Adnewyddu Ysgolion** – Mae'r gost o glirio'r ôl-groniad o waith cynnal a chadw yn y 44 o ysgolion sy'n eiddo i'r Cyngor yn sylweddol, ac ni ellir ei gyllido'n llawn yn y tymor byr a chanolig. Efallai y bydd rhaglen moderneiddio ysgolion y Cyngor yn lleihau peth o'r gost hon, ond bydd nifer fawr o'r ysgolion presennol yn parhau i gael eu defnyddio yn y tymor hir. Dyranwyd swm o £900k.
- **Adnewyddu Adeiladau heblaw Ysgolion** - Oherwydd na fu digon o gyllid ar gael ers nifer o flynyddoedd, mae cyflwr adeiladau'r Cyngor yn parhau i ddirywio. Mae'r Tîm Gwasanaethau Eiddo wrthi'n diweddarau cost y gwaith sydd angen ei wneud. Dyranwyd £334k o'r gyllideb graidd ac efallai y gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith ddyrannu cyllid ychwanegol o gronfeydd wrth gefn y Cyngor, ar ôl cau'r cyfrifon a phan fydd union gost y gwaith sydd angen ei wneud yn hysbys.
- **Ail-wynebu Priffyrdd** - Mae'r Adroddiad Statws ac Opsiynau Blyneddol yn cadarnhau fod angen cyllideb flynyddol o £2.5m er mwyn cynnal amodau Sefydlogrwydd Eiddo (Ataliol) ar ein ffyrdd. Os yw'r gyllideb yn llai na'r swm gofynnol hwn, bydd y gwaith yn llai effeithlon ac ni fydd yn cynnig cystal gwerth am arian. Gallai greu costau ychwanegol i'r Awdurdod Priffyrdd, yn sgil gorfod gwario mwy ar waith brys ac mae risg hefyd y byddai'r Awdurdod yn wynebu mwy o hawliadau trydydd parti yn ei erbyn. Mae £1.7m wedi'i ddyrannu ar gyfer y gwaith hwn. Fodd bynnag, roedd y Fenter Benthyca Llywodraeth Leol yn caniatáu i'r Cyngor fenthyca swm ychwanegol o £2.153m yn 2025/26 a £1.435m yn 2026/27, gyda LIC yn cyllido'r costau benthyca. Daw hyn â chyfanswm y cyllid ar gyfer Ail-wynebu Priffyrdd yn 2026/27 i £3.135m.
- **Cerbydau** – Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddod yn sefydliad carbon niwtral ac, er mwyn cyflawni'r ymrwymiad hwnnw, mae'n rhaid i'r Cyngor leihau nifer y cerbydau petrol a disel a ddefnyddir. Fodd bynnag, bydd yn anodd cyflawni hyn o fewn y cyfyngiadau cyllido presennol, a bydd y Cyngor yn dibynnu ar gyllid grant ychwanegol, neu bydd rhaid newid o brynu'n uniongyrchol i brydlesu er mwyn cyflawni'r newid. Bydd rhaglen y Gwasanaeth i brynu cerbydau graeanu newydd ac uwchraddio fflyd Cludiant Cymunedol Môn yn parhau hefyd. Dyranwyd cyfanswm o £550k er mwyn prynu cerbydau newydd.

- **Asedau TG** - Mae angen buddsoddiad parhaus er mwyn cynnal isadeiledd craidd y Cyngor ac adnewyddu dyfeisiadau a ddefnyddir gan staff i gael mynediad at systemau. Nodwyd bod angen £433k er mwyn cynnal yr isadeiledd craidd a phrynu dyfeisiau bwrdd gwaith. Fodd bynnag, mae angen rhaglen o wariant ychwanegol gwerth £426k yn 2026/27 er mwyn cyllido cost isadeiledd sydd angen ei hadnewyddu ar frys.
- **Asedau TG mewn Ysgolion** - Mae buddsoddiad sylweddol wedi'i wneud er mwyn uwchraddio asedau TG mewn ysgolion, gan ddefnyddio cyllid LIC (HWB). Pan fydd yr asedau hyn yn cyrraedd diwedd eu hoes, y Cyngor fydd yn gyfrifol am gyllido asedau newydd i gymryd eu lle. Er mai swm bychan yn unig o wariant sydd ei angen yn 2025/26 (£259k), mae cyllid yn cael ei ddyrannu pan fydd o ar gael er mwyn sefydlu cronfa wrth gefn i gyllido'r gwariant angenrheidiol sylweddol o dros £2m yn 2027/28. Amcangyfrifir y bydd gan y gronfa falans o £983k ar ddechrau 2026/27, a bydd swm ychwanegol o £220k yn cael ei ychwanegu at y gronfa o'r gyllideb referniw yn 2026/27. Bydd hyn yn gadael balans o £944k ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2026/27.

4.3. Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl

Mae'r galw am addasiadau mawr i alluogi trigolion anabl i barhau i fyw gartref yn parhau i fod yn uchel. Mae cyllid o £500k ar gyfer addasu tai Cyngor wedi'i gynnwys yng nghyllideb cynnal a chadw wedi'i chynllunio y CRT, ond mae'n rhaid i'r Cyngor gyllido gwaith mewn cartrefi preifat hefyd. Yr un yw'r dyraniad ag yn 2026/27, sef £900k.

5. RHAGLEN CYMUNEDAU DYSGU

- 5.1. Mae gwaith y Cyngor i foderneiddio'r ystâd ysgolion, drwy raglen Cymunedau Dysgu LIC, yn symud i'r cam nesaf ac, o ganlyniad, nid oes unrhyw waith wedi'i gynllunio ar unrhyw ysgolion newydd yn 2026/27. Mae gwaith yn mynd rhagddo er mwyn datblygu'r ysgol uwchradd newydd arfaethedig yng Nghaergybi, ond nid oes unrhyw wariant cyfalaf wedi'i gynllunio ar gyfer 2026/27.

6. PROSIECTAU ERAILL

- 6.1. Bydd angen gwariant sylweddol yn y tymor canolig i uwchraddio cyfleusterau gwastraff y Cyngor. Yn ogystal â phrynu offer newydd i gymryd lle offer sydd wedi mynd yn hen, bydd hefyd yn caniatáu i'r cyfleusterau ym Mhenhesgyn a Gwalchmai gael eu gwella er mwyn cydymffurfio â'r gofynion cyfreithiol newydd a chaniatáu i'r Cyngor gyflawni targedau ailgylchu LIC. Mae gwaith ar y gweill i sicrhau cyllid grant gan LIC i gyllido'r mwyafrif o'r buddsoddiad. Dechreuodd y Cyngor dderbyn cyllid drwy gynllun cyfrifoldeb estynedig cynhyrchwyr dros Becynwaith (eEPR) Llywodraeth y DU yn 2025/26, a bydd hyn yn parhau yn 2026/27. Amcangyfrifir y bydd y Cyngor yn derbyn £2.395m o gyllid yn 2026/27. Mae'r cyllid hwn wedi'i glustnodi i gyllido buddsoddiad hanfodol yn isadeiledd gwastraff nad yw'n cael ei gyllido drwy grantiau LIC. Mae £3.806m wedi cael ei ddyrannu yng nghyllideb 2026/27 a bydd hyn yn defnyddio'r cyfan o'r cyllid eEPR. Bydd lefel y gwariant yn y dyfodol yn dibynnu ar lefel y cyllid eEPR yn y dyfodol, yn ogystal ag unrhyw grantiau y gellir eu denu gan LIC.
- 6.2. Mae angen trwsio a gwella'r pier a'r pontynau ym Mhier San Siôr, Porthaethwy. Bydd hyn yn caniatáu i'r pier a'r pontynau barhau i gael eu defnyddio. Dyranwyd £225k ar gyfer y prosiect.
- 6.3. Mae cynlluniau ar y gweill i gwblhau gwaith adnewyddu ar Ganolfan Hamdden Plas Arthur. Mae'r cynllun yn cynnwys ail-fodelu'r dderbynfa, creu man chware meddal, ystafelloedd ffitrwydd newydd ac ystafelloedd cyfarfod. Cyfanswm cost y cynllun yw £2.333m a bydd yn cael ei gyllido o'r incwm a gynhyrchwyd trwy werthu Cwrs Golff Llangefni, ad-daliad TAW a dderbyniwyd nifer o flynyddoedd yn ôl yn dilyn newid dosbarthiad TAW gwasanaethau Hamdden, cyllid y Gronfa Ffyniant Gyffredin a chronfeydd wrth gefn y Cyngor.

- 6.4.** Mae'r Cyngor wedi derbyn dyraniad o £1.5m o Gronfa Balchder Bro Llywodraeth y DU ac mae angen ei wario erbyn Mawrth 2027. Mae'n rhaid defnyddio'r cyllid i ddarparu gwelliannau tymor byr, gweladwy mewn lleoedd a mannau sy'n werthfawr i gymunedau erbyn Mawrth 2027, gan adlewyrchu balchder lleol a meithrin twf economaidd. Bydd disgresiwn llwyr gan y Cyngor i wario'r cyllid ar brosiectau a rhaglenni fydd, yn ei farn o, yn dwyn ffrwyth fwyaf cyflym. Mae Llywodraeth y DU yn disgwyl i'r ymgysylltu ganolbwyntio ar y gymuned, gyda mewnbwn gan chydranddeiliaid lleol. Er mwyn cyflawni prosiectau o fewn yr amser sydd ar gael, bydd rhan o'r cyllid yn cael ei ddosbarthu i'r 40 Cyngor Tref a Chymuned, a'r gweddill yn cael ei wario ar brosiectau'r Cyngor ei hun. Mae gwaith yn mynd rhagddo i lunio rhestr derfynol o'r prosiectau fydd yn cael eu gwireddu.

7. CYFRIF REFENIW TAI

- 7.1.** Mae'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) yn gyfrif sydd wedi'i hamgau ar gyfer gwariant refeniw a chyfalaf. Bydd y rhaglen arfaethedig ar gyfer 2026/27 yn parhau i fuddsoddi yn y stoc bresennol er mwyn sicrhau fod y Cyngor yn parhau i gydymffurfio â safonau SATC, a bydd £15.71m yn cael ei fuddsoddi.
- 7.2.** Mae gwaith cynllunio'n mynd rhagddo ar gyfer adeiladu cyfleuster gofal ychwanegol a gofal preswyl newydd ym Mhorthaethwy. Mae £14.001m o wariant wedi'i gynllunio ar gyfer 2026/27, a defnyddir cyllid grant i gyllido'r prosiect yn 2026/27, ond wedi hynny defnyddir cymysgedd o gyllid grant a benthycia digefnogaeth. Bydd costau refeniw'r benthyciad yn cael eu talu o'r incwm ychwanegol a gynhyrchir wrth osod y fflatiau gofal ychwanegol a'r ffioedd a godir ar y Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer elfen breswyl y prosiect.
- 7.3.** Mae'r Cyngor yn parhau i adeiladu tai newydd ar hyd yr Ynys, ac mae nifer o brosiectau wedi'u cynllunio ar gyfer 2026/27. Mae'n rhaid cynnal asesiad hyfywedd ariannol ar bob prosiect ac ni chaiff prosiect ei ychwanegu at y rhaglen oni bai bod yr asesiad yn gadarnhaol a'i fod yn cael ei awdurdodi gan y Pwyllgor Gwaith o dan y protocol awdurdodi a gytunwyd. O ganlyniad, dim ond £1.498m sydd wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar hyn o bryd, ond gallai prosiectau ychwanegol gael eu hychwanegu yn ystod y flwyddyn, pan fydd y prosiectau hynny'n barod i gychwyn.
- 7.4.** Bwriedir buddsoddi cyfanswm o £15.710m yn 2026/27 er mwyn cynnal a chadw stoc dai presennol y Cyngor. Bydd y rhaglen yn cael ei gyllido fel a ganlyn: y gwarged refeniw a gynhyrchir yn 2026/27 (£5.418m), Benthycia Digefnogaeth (£7.965m) a grantiau LIC (£2.690m).
- 7.5.** Bydd y rhaglen fuddsoddi tymor hir, a sut y'i cyllidir dros y 30 mlynedd nesaf, yn cael ei nodi yng nghynllun busnes y CRT, a gyflwynir i'r Pwyllgor Gwaith maes o law.
- 7.6.** Neilltuwyd swm o £363k, wedi'i ariannu o warged yn ystod y flwyddyn, er mwyn prynu cerbydau newydd ar gyfer yr Uned Cynnal a Chadw Tai.

8. CRYNODEB O'R RHAGLEN GYFALAF A ARGYMHELLIR 2026/27

8.1. Mae Tabl 3, isod, yn crynhoi'r rhaglen gyfalaf a argymhellir ar gyfer 2026/27, ac mae dadansoddiad mwy manwl wedi'i gynnwys yn Atodiad 2:-

Tabl 3
Crynodeb o'r Rhaglen Gyfalaf A Argymhellir 2026/27

	Cyf	£'000
Cynlluniau 2025/26 a Ddygwyd Ymlaen – Cronfa Gyffredinol		8,394
Adnewyddu Asedau / Prynu Asedau Newydd		6,678
Isadeiledd Gwastraff		3,806
Offer TG mewn Ysgolion		259
Pier Porthaethwy		225
Gwaith Adnewyddu Plas Arthur - Cam 2		1,650
Balchder Bro		1,500
Cyfrif Refeniw Tai		31,572
Cyfanswm Rhaglen Gyfalaf A Argymhellir 2026/27		54,084
Cyllidir Gan:		
Grant Cyfalaf Cyffredinol		2,761
Benthyca â Chefnogaeth Cyffredinol		5,047
Cymunedau Dysgu – Benthyca Digefnogaeth		0,000
Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf		271
Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig		3,452
Grantiau Llywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru		10,044
Benthyca Digefnogaeth - Cronfa Gyffredinol		937
Gwarged Cyfrif Refeniw'r CRT		5,418
Grantiau Allanol y CRT		17,291
Benthyca Digefnogaeth y CRT		8,863
Cyfanswm Cyllid Cyfalaf 2026/27		54,084

CYLLIDEB GYFALAF ARFAETHEDIG DERFYNOL 2026/27

Cynllun	Cyllideb £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthycia â Chefnogaeth £'000	Benthycia Digefnogaeth £'000	Gwarged y CRT £'000	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig £'000	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000
Cynlluniau ymrwymedig 2025/26 a ddygwyd ymlaen								
Cynnal a Chadw Ysgolion	913			913				
Cynnal a Chadw Adeiladau Cyngor Eraill	447			169	119		159	
Cerbydau	120			120				
Uwchraddio Toiledau Cyhoeddus	280						100	180
Uwchraddio Toiledau mewn Ysgolion Uwchradd	43							43
Trwsio a Chynnal a Chadw - Llyfrgell Porthaethwy	17			17				
Trwsio a Chynnal a Chadw - Cartref Preswyl Garreglwyd	355				355			
Trwsio a Chynnal a Chadw - Cartref Preswyl Brwynog	12			3	9			
Trwsio a Chynnal a Chadw - Cartref Preswyl Plas Mona	20			20				
Trwsio a Chynnal a Chadw - Hen Reithordy	35			35				
Trwsio a Chynnal a Chadw - Gors Felen	215				215			
Cynllun Buddsoddi Rheoli Gwastraff	816	458					358	
Canolfan Hamdden Plas Arthur	683	183					500	
Canolfan Hamdden Amlwch	74			74				
Canolfan Hamdden David Hughes	28			28				
Safle'r Goron, Caergybi - Ailddatblygu	816	816						
Trawsnewid Trefi - Terfynfa Forol Amlwch	480	480						
Trawsnewid Trefi - Grant Creu Lle	301	301						
Caergybi: Prosiect Trawsnewid a yrrir gan Ddiwylliant a Threftadaeth	2,500	2,500						

Cynllun	Cyllideb £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthyca â Chefnogaeth £'000	Benthyca Digefnogaeth £'000	Gwarged y CRT £'000	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig £'000	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000
Cynlluniau Lliniaru Llifogydd (Cyllid Cyfatebol)	239				239			
Cyfanswm Cynlluniau Ymrwymedig 2026/27	8,394	4,738	0	1,379	937	0	1,117	223
Adnewyddu Asedau / Prynu Asedau Newydd								
Adnewyddu Adeiladau Ysgol	900			900				
Adnewyddu Adeilad y Cyngor	334			334				
Prynu Cerbydau Newydd	550		550					
Prynu Offer TG Newydd - Cyffredinol	859			433			426	
Prynu Offer TG Newydd - Ysgolion	259						259	
Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	900		900					
Ail-wynebu Priffyrdd	3,135		1,311	1,824				
Cyfanswm Adnewyddu Asedau / Prynu Asedau Newydd	6,937	0	2,761	3,491	0	0	685	0
Isadeiledd Gwastraff								
Uwchraddio Peiriannau a Chanolfannau Ailgylchu	3,806	3,806						
Cyfanswm Isadeiledd Gwastraff	3,806	3,806	0	0	0	0	0	0
Prosiectau Eraill								
Pier a Phontynau Porthaethwy	225			177				48
Gwaith Adnewyddu Plas Arthur - Cam 2	1,650						1,650	
Balchder Bro	1,500	1,500						
	3,375	1,500	0	177	0	0	1,650	48
CYFANSWM Y GRONFA GYFFREDINOL	22,512	10,044	2,761	5,047	937	0	3,452	271

Cynllun	Cyllideb £'000	Grantiau Allanol £'000	Grant Cyfalaf Cyffredinol £'000	Benthyca â Chefnogaeth £'000	Benthyca Digefnogaeth £'000	Gwarged y CRT £'000	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig £'000	Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000
Cyfrif Refeniw Tai								
Rhaglen Cynnal a Chadw SATC a Gynlluniwyd	15,710	2,690			7,965	5,055		
Cyfleuster Gofal Ychwanegol Porthaethwy	14,001	14,001						
Datblygiadau Newydd	1,498	600			898			
Prynu Cerbydau Newydd	363					363		
CYFANSWM CYFRIF REFENIW TAI	31,572	17,291	0	0	8,863	5,418	0	0
CYFANSWM RHAGLEN GYFALAF 2026/27	54,084	27,335	2,761	5,047	9,800	5,418	3,452	271

Strategaeth Gyfalaf 2026-2031

Rhagair gan Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr

Mae buddsoddi Cyfalaf yn angenrheidiol ar gyfer Ynys Môn o safbwynt cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a chymunedol ond, yn yr hinsawdd ariannol bresennol, mae'n bwysig bod penderfyniadau ynghylch buddsoddiadau tymor hir yn seiliedig ar wybodaeth ddeallus glir, yn mynd i'r afael â'r risgiau tymor hir mae'r Cyngor yn eu hwynebu a'u bod yn fforddiadwy yn y tymor hir.

Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn gosod y gofynion buddsoddi tymor hir sy'n deillio o Gynllun y Cyngor a strategaethau cysylltiedig eraill, mae'n asesu fforddiadwyedd y cynlluniau hynny ac yn adnabod yr adnoddau cyfalaf sydd eu hangen i gyflawni'r cynlluniau hynny.

Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn ddogfen allweddol sy'n sicrhau bod penderfyniadau ynghylch buddsoddiadau cyfalaf yn cael eu gwneud mewn ffordd drefnus, sy'n galluogi'r Cyngor i gyflawni ei brif amcanion, tra'n sicrhau nad yw hyfywedd tymor hir y Cyngor mewn perygl.

Cynghorydd Gary Pritchard,
Arweinydd y Cyngor

Dylan J. Williams,
Prif Weithredwr

Pam Rydym Angen Strategaeth Gyfalaf?

- Mae Côt Darbodus CIPFA yn gosod allan gofyniad bod pob awdurdod lleol yn gorfod paratoi strategaeth gyfalaf.
- Yn ddelfrydol, dylai'r Strategaeth gwmpasu 10 i 15 mlynedd, ond nid yw'r ansicrwydd presennol ynglŷn â chyllid yn caniatáu ar gyfer datblygu cynllun mor hir-dymor.
- Mae'n sicrhau bod awdurdodau'n gwneud penderfyniadau ynghylch cyfalaf a buddsoddi sy'n rhoi ystyriaeth lawn i:-
 - Stiwardiaeth;
 - Gwerth am Arian;
 - Pwyll;
 - Cynaliadwyedd;
 - Fforddiadwyedd.
- Cyfrannu at gydymffurfiaeth gyda Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Pwrrpas y Strategaeth Gyfalaf?

- Wrth wneud penderfyniadau ynglŷn â buddsoddiadau tymor hir, mae'n hanfodol bod y rhai sy'n gyfrifol am wneud y penderfyniadau hynny'n gallu dibynnu ar wybodaeth glir a chywir. Mae hyn yn cynnwys:-
 - Edrych ar gynlluniau gwariant cyfalaf ac unrhyw risgiau ariannol sy'n wynebu'r Cyngor yn y tymor hir;
 - Ystyried y goblygiadau cyllido tymor hir o ran fforddiadwyedd a risgiau posib;
 - Bod â throsolwg clir o drefniadau rheoli asedau'r Cyngor ac unrhyw ofynion cynnal a chadw sydd â goblygiadau o ran adnoddau a chynllunio busnes.
- Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn edrych ar yr asedau newydd, neu'r gwelliannau sydd eu hangen i asedau, megis adeiladu'r Cyngor, ysgolion, tai, cyfleusterau gofal cymdeithasol a chyfleusterau hamdden, er mwyn helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion strategol, ynghyd â'i oblygiadau statudol niferus.
- Drwy'r strategaeth hwn, rydym yn bwriadu gwario a buddsoddi lefel briodol o gyfalaf i ddiwallu'r blaenoriaethau ac amcanion hyn, tra'n sicrhau bod ein cynlluniau yn fforddiadwy, darbodus a chynaliadwy.

Gwariant Cyfalaf 2021/22 – 2025/26

	2021/22 £'m	2022/23 £'m	2023/24 £'m	2024/25 £'m	2025/26 (Rhagolwg) £'m
Cynnal Asedau Presennol	6.865	9.139	5.678	10.114	8.944
Cymunedau Dysgu Cynaliadwy	4.507	6.317	13.160	4.131	0.314
Gwella Cyfleusterau Hamdden	0.211	0.336	0.249	1.611	0.835
Rheoli Gwastraff	2.270	0.213	0.099	0.239	0.865
Cyflawni Sero Net	1.742	1.372	2.379	10.683	9.522
Rhaglen Amddiffyn Rhag Llifogydd	1.194	2.491	0.567	1.207	0.848
Prosiectau wedi'u Cyllido gan Grantiau'r UE	1.361	4.511	0.248	0.562	0.330
Prosiectau wedi'u Cyllido gan Grantiau Llywodraeth Cymru (LIC) / y DU	3.590	2.119	3.085	8.512	10.639
Isadeiledd / Offer TG Ysgolion	0.603	0.341	0.320	0.199	0.000
Eiddo Buddsoddi	0.253	0.242	2.835	0.000	0.814
Prosiectau Eraill wedi'u Cyllido gan Grantiau	1.140	2.429	2.148	0.000	0.000
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	9.723	11.180	19.806	27.468	22.056
CYFANSWM Y GWARIANT	33.457	40.690	50.574	64.726	55.167

Cynllun y Cyngor 2023-2028

Gweledigaeth Cynllun y Cyngor yw:-

Cynllun y Cyngor yw'r ddogfen allweddol sydd yn ganolog i benderfyniadau a fydd yn cael eu gwneud ar bob lefel; bydd yn darparu fframwaith i gynllunio a gyrru blaenoriaethau yn eu blaen; llunio gwariant blynyddol; monitro perfformiad a chynnydd.

Yn ei hanfod, mae a wnelo'r cynllun â'n dymuniad i weithio gyda thrigolion Ynys Môn, cymunedau a phartneriaid i sicrhau ein bod ni'n darparu'r gwasanaethau gorau posib, gwella ansawdd bywyd i bawb a chreu cyfleoedd ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Mae ei chwe phrif amcan yn adlewyrchu'r meysydd allweddol y dylai'r Cyngor fod yn canolbwyntio arnynt.

Ein chwech amcan strategol

'Creu Ynys Môn fydd yn iach a llewyrchus lle gall pobl ffynnu.'

Yr iaith Gymraeg

Cynyddu cyfleoedd i ddysgu a defnyddio'r iaith.

Gofal cymdeithasol a Lles

Darparu'r gefnogaeth gywir ar yr amser iawn.

Addysg

Sicrhau darpariaeth effeithiol ar gyfer heddiw ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Tai

Sicrhau bod gan bawb yr hawl i alw rhywle'n gartref.

Economi

Hyrwyddo cyfleoedd i ddatblygu economi'r Ynys.

Newid Hinsawdd

Ymateb i'r argyfwng, mynd i'r afael â newid a gweithio tuag at ddod yn sefydliad sero net erbyn 2030.

[Cynllun y Cyngor 2023-2028](#)

Cynllun y Cyngor 2023-28

Mae Cynllun y Cyngor 2023-28 yn seiliedig ar werthoedd craidd y sefydliad, sy'n cael eu defnyddio i ddatblygu ac arwain y weledigaeth, cynlluniau strategol a gwasanaethau.

Gwerthoedd

Parch

Rydym yn barchus ac yn ystyriol tuag at eraill waeth beth yw ein gwahaniaethau.

Gonestrwydd

Rydym yn ymrwymedig i safonau uchel o ran ymddygiad ac uniondeb.

Cydweithio

Rydym yn gweithio'n well fel tîm, gyda'n cymunedau a'n partneriaid i gyflawni'r canlyniadau gorau i bobl Ynys Môn.

Hyrwyddo'r Cyngor a'r Ynys

Rydym yn creu ymdeimlad o falchder wrth weithio i'r Cyngor ac yn cyflwyno delwedd gadarnhaol o'r Cyngor i'r Cyngor a'r Ynys.

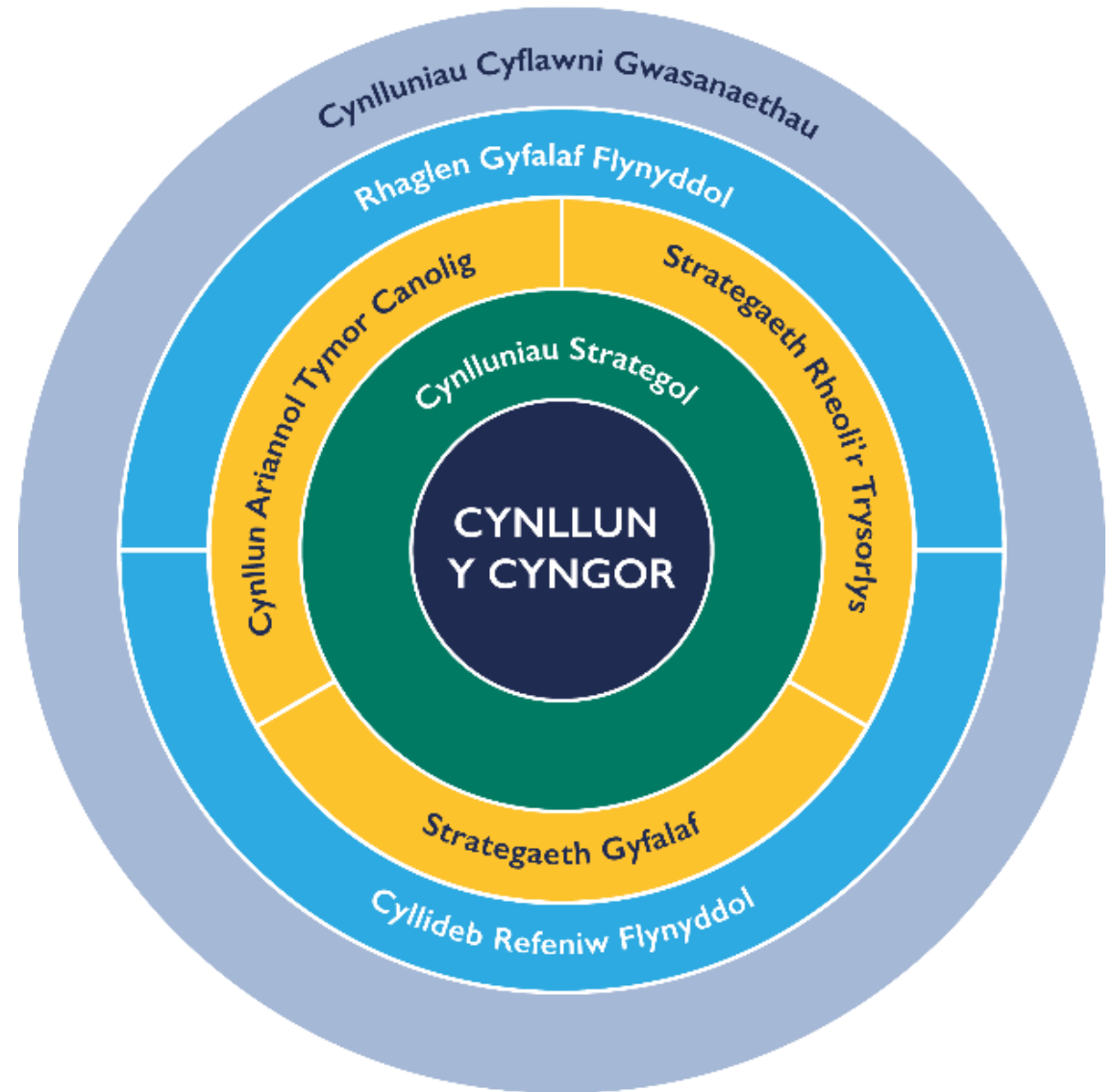

[Cynllun y Cyngor 2023-2028](#)

Cylch Strategol

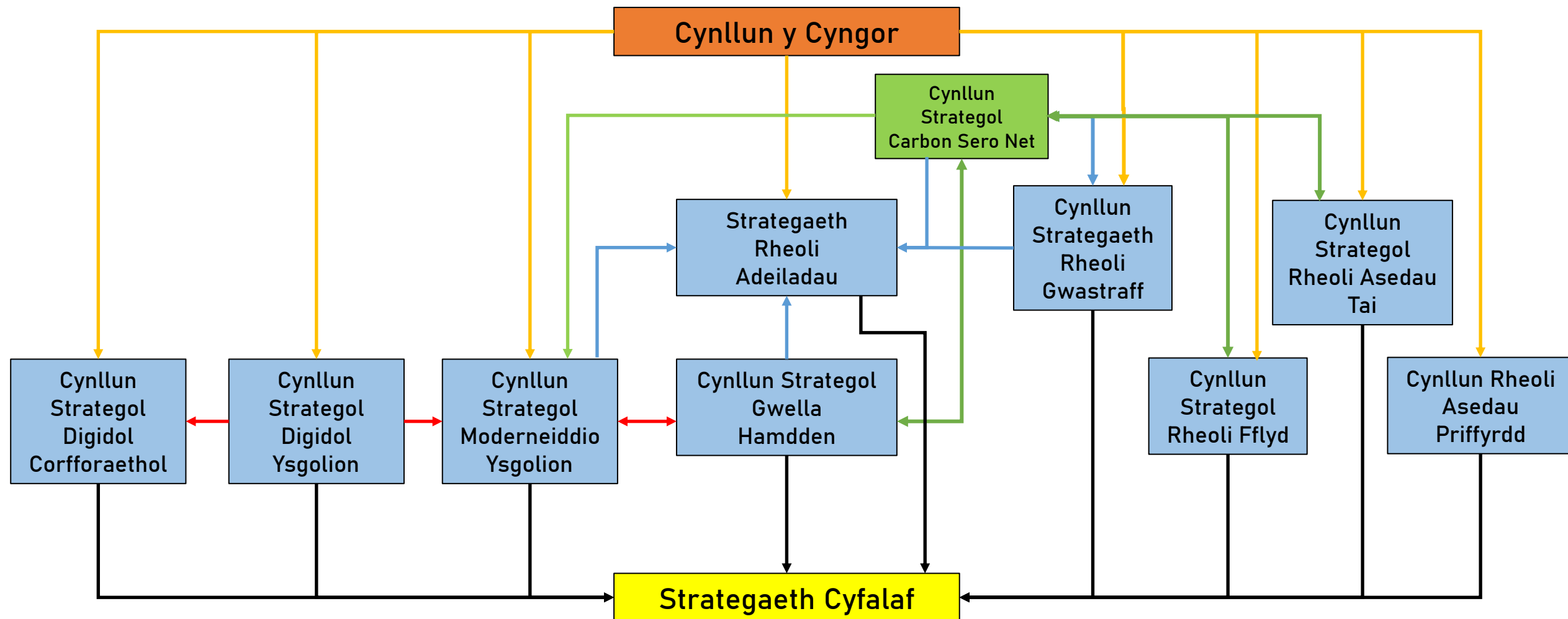
Mae'r cylch strategol yn adnabod y cynlluniau sydd mewn lle er mwyn sicrhau ein bod yn gallu cyflawni ein blaenoriaethau ac amcanion.

Mae'r cynllun hwn yn gynllun strategol allweddol sy'n cyd-fynd â Chynllun y Cyngor ac yn cyfrannu at gyflawni'r amcanion strategol a'r gweledigaeth.

[Cynllun y Cyngor 2023-2028](#)

Y berthynas rhwng Cynlluniau a Strategaethau'r Cyngor

• Cynllun y Cyngor a Chynlluniau Gweithredol Allweddol

- Mae'r strategaethau a chynlluniau allweddol isod yn bwysig ac yn cydberthyn er mwyn helpu i adnabod y lefel fforddiadwy o referniw ac adnoddau cyfalaf sydd ei angen er mwyn cyflawni prif flaenoriaethau Cynllun y Cyngor a chynlluniau gweithredol allweddol. Yn ogystal, mae'r rhain yn darparu fframwaith ar gyfer rheolaeth ariannol gadarn o adnoddau'r Cyngor.

Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC)

Caiff ei adolygu'n rheolaidd er mwyn helpu gosod allan y gofyniad tebygol o ran adnoddau ar gyfer y tair blynedd nesaf, a sut mae'r Cyngor yn bwriadu cydbwysu'r gofyniad hwn. Mae hyn yn cynnwys effaith materion referniw a chyfalaf ar Gronfa'r Cyngor.

Strategaeth Gyfalaf

Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn gosod allan y prif flaenoriaethau ynghylch sut y dylid gwario cyllid cyfalaf er mwyn helpu i gyflawni Cynllun y Cyngor 2023/28. Mae'n cydnabod fod gwariant cyfalaf yn arwain at gostau cyllido cyfalaf referniw ac mae'n rhaid sicrhau eu bod yn fforddiadwy. Mae'r Strategaeth Gyfalaf yn effeithio ar y CATC, y DSRhT, y Gyllideb Referniw Flynyddol a'r Rhaglen Gyfalaf Flynyddol, ac mae hefyd yn cael ei dylanwadu ganddynt.

Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (DSRhT)

Mae'n gosod y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, y Polisi Darpariaeth Referniw Isaf a'r Datganiad Polisi Rheoli'r Trysorlys ar gyfer y flwyddyn. Maent yn darparu'r fframwaith a'r rheolyddion sydd eu hangen er mwyn sicrhau bod digon o arian ar gael i dalu costau referniw a chyfalaf cyflenwyr, bod arian dros ben yn cael ei fuddsoddi'n ddiogel, a'i fod ar gael, a sicrhau nad yw benthyca er mwyn cyllido gwariant cyfalaf yn mynd y tu hwnt i lefel fforddiadwy.

Mae'r **Gyllideb Referniw Flynyddol**

yn cael ei chefnogi gan CATC, y Strategaeth Gyfalaf a'r DSRhT - Bob blwyddyn, mae'r costau cyllido cyfalaf referniw yn cael eu hadolygu a'u diwygio fel rhan o'r gwaith o osod cyllideb referniw. Ar brydiau, defnyddir cyfraniadau referniw i gyllido costau cyfalaf.

Y Rhaglen Gyfalaf Flynyddol

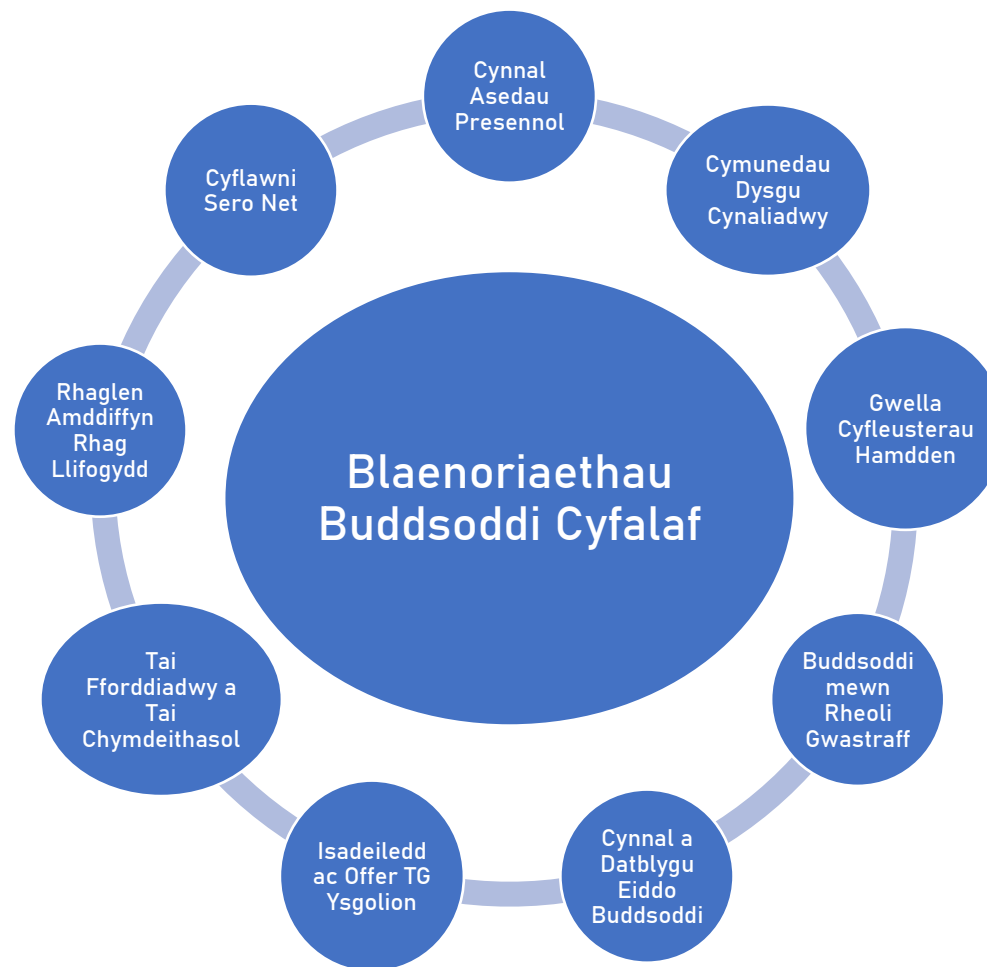
- Mae'r lefel o wariant a benthyca cyfalaf yn effeithio ar y gyllideb referniw oherwydd costau cyllido cyfalaf ac unrhyw gostau referniw parhaus, megis cynnal a chadw.

Prif feysydd blaenoriaeth

Mae cyflawni'r flaenoriaeth strategol, ynghyd â'r meysydd blaenoriaeth allweddol, yn gosod mandad clir ac uchelgeisiol.

Rydym am wneud yn siŵr:-

- Bod gennym ddigon o gyllid i fuddsoddi yn y blaenoriaethau buddsoddi cyfalaf;
- Ein bod ni'n gallu cynnal ein hasedau cyfalaf a pharhau i ddarparu gwasanaethau;
- Bod strategaeth y Cyngor yn ddigon hyblyg i gwrdd ag unrhyw anghenion sy'n ymgodi a chymryd mantais o unrhyw gyfleoedd cyllido pan fyddant yn codi.

Egwyddorion ac Amcanion i Gefnogi'r Gwaith o Gyflawni Prif Amcanion

- Rhaid i brosiectau cyfalaf fod yn gysylltiedig ag asedau a fydd yn helpu'r Cyngor i gyflawni ei amcanion allweddol, sydd wedi'u hamlinellu yng Nghynllun y Cyngor, ynghyd â'i strategaethau gweithredol allweddol a chyfrifoldebau statudol.
- Pob blwyddyn wrth adolygu'r strategaeth hwn a datblygu'r Rhaglen Gyfalaf blynyddol, rhaid i'r Cyngor ystyried stiwardiaeth, gwerth am arian, pwyll, cynaliadwyedd a fforddiadwyedd.
- Bydd y Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy yn cael ei flaenoriaethu o fewn y Rhaglen Gyfalaf.
- Bydd Derbyniadau Cyfalaf o Werthiant Ysgolion Dros Ben yn cael eu defnyddio fel cyllid ar gyfer y Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy (fel nodir yn yr Achos Busnes Derfynol) neu fel cyllid cyfalaf cyffredinol.
- Gellir ail-fuddsoddi derbyniadau yn yr ystâd yn dilyn gwerthu mân-ddaliadau'r Cyngor, os ydi'r blaenoriaethau gwario eraill yn caniatáu hynny.
- Bydd swm blynyddol yn cael ei ddyrannu i gynnal a chadw neu ddisodli asedau presennol y Cyngor - Adeiladau'r Cyngor, Offer TG, Cerbydau, Rhwydwaith Ffyrdd.
- Bydd y Cyngor yn anelu i ddefnyddio cyllid cyfalaf i drawsnewid a moderneiddio'r gwasanaethau a ddarperir.
- Bydd unrhyw brosiect newydd sydd angen cyllid cyfatebol i ddenu cyllid grant yn cael ei asesu ar sail achos fesul achos gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151. Bydd yr asesiad yn ystyried y lefel o gyllid grant, a yw'r prosiect yn cyd-fynd â blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor, y goblygiadau ar gyfer y gyllideb refeniw a lefel y cyllid cyfatebol ar gyfer cyllid grant.
- Rhaid i brosiectau cyfalaf roi sylw i'r targedau carbon sero net a rhaid defnyddio dewisiadau amgen glân lle, yn draddodiadol, defnyddiwyd offer / cyfleusterau / asedau oedd yn cynhyrchu carbon.
- Bydd y Cyngor yn parhau i weithio hefo'i bartneriaid strategol ac mae wedi ymrwymo i weithio fel rhan o'r Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru i gyflwyno prosiectau cyfalaf ar draws Gogledd Cymru.
- Bydd Benthycia Digefnogaeth yn cael ei ystyried os bydd y gofynion cyllido cyfalaf blynyddol yn fforddiadwy ac yn cynnal lefel dderbyniol o gostau cyllido cyfalaf yn erbyn gwariant refeniw net.
- Gweithredir benthyciadau allanol yn unol â Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor er mwyn cynnal balansau arian parod digonol, ac er mwyn lleihau ffioedd cyllido cyfalaf.

Ffynonellau Cyllid y Rhaglen Gyfalaf

Math o Gyllid	Ffynhonnell	Cyfyngiadau Defnydd	Goblygiadau Refeniw	Sylwadau
Grant Cyfalaf Cyffredinol	Llywodraeth Cymru	Dim	Dim	
Benthyca â Chefnogaeth	BBGC	Dim	Darpariaeth Refeniw Isaf (DRI) (seiliedig ar oes ased) a Llog (penodedig am gyfnod y benthychiad)	Costau refeniw wedi'u cyllido gan Lywodraeth Cymru (LIC) drwy'r setliad.
Benthyca Digefnogaeth	BBGC	Rhaid bodloni gofynion y Côd Darbodus	DRI (seiliedig ar oes ased) a Llog (penodedig am gyfnod y benthychiad)	Gan fod costau llawn yn disgyn ar y Cyngor, mae'n rhaid i unrhyw brosiect sy'n cael ei cyllido drwy fenthychiad digefnogaeth, fel arfer, greu incwm ychwanegol neu arbedion refeniw i fodloni'r DRI a ffioedd llog.
Cymunedau Dysgu (Grantiau a Benthyca)	Llywodraeth Cymru a BBGC	Yn unol â'r achos busnes a gymeradwyir	DRI (seiliedig ar oes ased) a Llog (penodedig am gyfnod y benthychiad)	Mae LIC yn cyllido 65% (67% drwy fenthyca â chefnogaeth a 33% drwy grant). Mae'r Cyngor yn cyllido 35% drwy fenthyca digefnogaeth a derbyniadau cyfalaf.
Cymunedau Dysgu (Model Buddsoddi ar y Cyd - MIM)	Llywodraeth Cymru	Yn unol â'r achos busnes a gymeradwyir	Telir ffi refeniw blynyddol i Gwmni MIM am 25 mlynedd	92% o'r gost refeniw wedi'i cyllido gan LIC, gyda'r 8% sy'n weddill yn disgyn fel cost refeniw'r Cyngor.
Cyllid Grant Penodol	Llywodraeth Cymru, Llywodraeth y DU, Cyllidwyr Eraill	Yn unol â'r amodau grant	Dim	Efallai y bydd cyllid grant angen lefel o gyllid cyfatebol.
Derbyniadau Cyfalaf	Gwerthiant Asedau'r Cyngor	Dim	Dim	Rhaid defnyddio derbyniadau cyfalaf er mwyn cyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu benthychiadau presennol.
Arian Wrth Gefn y Cyngor	Cyngor	Dim	Dim	
Cyfraniadau o'r gyllideb refeniw	Cyngor	Dim	Dim	
Arian Wrth Gefn y CRT	Cyngor	Gwariant Cyfalaf y CRT yn unig	Dim	

Asedau Presennol y Cyngor

Math o Ased	Nifer	Math o Ased	Nifer	Math o Ased	Nifer
Ysgolion Cynradd	38	Clybiau Ieuenctid	1	Ffordd Cerbydau	1,188 km
Ysgolion Uwchradd	5	Unedau Busnes	68	Troedffordd	661 km
Canolfan Addysg y Bont	1	Safleoedd Manwerthu	20	Llwybr Beicio	211 km
Swyddfeydd	2	Canolfannau Cymunedol	8	Strwythurau	539
Amgueddfeydd ac Archifau	2	Sefydliadau Addysgol Eraill	3	Goleuadau	20,014 goleuadau
Llyfrgelloedd	7	Eiddo Amrywiol	8	Draeniad	28,064
Cartrefi Gofal Preswyl	5	Porthladdoedd a Phierau	7	Arwyddion heb eu goleuo	7,629
Cartrefi Gofal Plant (Cartrefi Clyd)	3	Angorfeydd	468	Asedau Priffyrdd Arall	9,239
Canolfannau Gofal Dydd	4	Stoc Dai	3,979 uned		
Canolfannau Hamdden	4	Tir Meddianedig	Amryw		
Cyfleusterau Cyhoeddus	22	Parciau a Mannau Agored	47		
Mân-ddaliadau	75	Cerbydau	200		

Cynnal Asedau Presennol

- Sicrhau bod ysgolion yn cyfarfod a gofynion addysgol y dyfodol - £180m
- Ôl-groniad cynnal a chadw – Swyddfeydd y Cyngor - £2.5m
- Ôl-groniad cynnal a chadw – Canolfannau Hamdden - £8m
- Ôl-groniad cynnal a chadw – Adeiladau Gofal Cymdeithasol - £3.5m
- Ôl-groniad cynnal a chadw – Unedau Busnes - £0.5m
- Ôl-groniad cynnal a chadw – Mân-ddaliadau - £2.3m
- Ôl-groniad cynnal a chadw – Llyfrgelloedd, Archifau ac Amgueddfeydd - £0.5m
- Ôl-groniad cynnal a chadw – Cyfleusterau Cyhoeddus - £1.4m
- Gofyniad Cynnal a Chadw Ffyrdd Blynyddol - £2m - £2.5m i gynnal cyflyrau presennol ffyrdd
- Offer TG – Disodli caledwedd presennol bob 3 i 10 mlynedd
- Cerbydau – Disodli cerbydau presennol bob 5 – 7 mlynedd – angen symud at ffynhonnell tanwydd sy'n garbon niwtral
- Grant Cyfleusterau Anabl – Gofyniad cyllidebol gwerth isafswm £900k bob blwyddyn

Cynnal Asedau Presennol

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae cynnal a chadw asedau presennol mewn cyflwr sy'n sicrhau eu bod yn weithredol yn allweddol i sicrhau y gellir barhau i ddarparu gwasanaethau.
- Byddai buddsoddi / diweddarau a disodli asedau presennol a dechrau cael gwared ar yr ôl groniatd cynnal a chadw angen gwariant cyfalaf sy'n fwy na £10m bob blwyddyn. Mae hyn y tu hwnt i'r lefel bresennol o gyllido a bydd angen blaenoriaethu buddsoddi.
- Mae buddsoddi yn asedau TG yn caniatáu'r Cyngor gynnal ei galedwedd TG, sy'n cefnogi darpariaeth gwasanaethau rheng flaen.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Pob blwyddyn, bydd cyllid cyfalaf yn cael ei ddyrannu i sicrhau ein bod ni'n buddsoddi yn ein hasedau presennol er mwyn eu hamddiffyn ar gyfer y dyfodol.
- Bydd asedau sy'n cynorthwyo'r Cyngor i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol yn cael eu blaenoriaethu wrth ddyrannu cyllid cyfalaf.
- Bydd swm blyneddol yn cael ei ddyrannu ar gyfer cynnal a chadw neu ddisodli asedau'r Cyngor – Adeiladau'r Cyngor, Offer TG, Cerbydau.
- Y strategaeth gyfredol yw i ddefnyddio'r Grant Cyfalaf Cyffredinol a Benthycia â Chefnogaeth.
- Bydd rhaid cael benthycia digefnogaeth sylweddol i gyllido'r gweddill, a bydd hyn yn ei dro'n arwain at DRI a thaliadau llog gwerth tua £750k y flwyddyn.
- Yn y tymor hwy, byddwn yn asesu ein hasedau a gadwyd yn unol â'n hanghenion gwasanaeth yn y dyfodol.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Anelu i gyllido ar y lefel ganlynol:-
 - Adeiladau Addysg - £1.0m
 - Adeiladau Arall y Cyngor - £0.6m
 - Cynnal a Chadw Priffyrdd - £2.0m
 - Cerbydau - £0.5m
 - Offer TG - £0.5m
 - Grant Cyfleusterau Anabl - £0.9m
- Mae'r lefelau cyllid hyn yn ddibynnol ar y cyllid fydd ar gael a blaenoriaethau cyllido eraill, ond maent yn nodi'r gofyniad isaf.
- Daw hyn i £5.5m, gyda'r cyllideb ychwanegol yn cael ei gyllido drwy fenthycia digefnogaeth, derbyniadau cyfalaf a chyfraniadau o'r cyllidebau refeniw.
- Bydd y Cyngor yn manteisio i'r eithaf ar gyllid cyfalaf allanol lle bynnag y bo modd a phan fo hynny'n fforddiadwy.

Cymunedau Dysgu Cynaliadwy

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae'n raglen sylweddol a fydd yn arwain at defnyddio'r cyllid cyfalaf Cymunedau Dysgu Cynaliadwy i wella ysgolion neu adeiladu adeiladau newydd yn y tymor hir.
- Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i'r Rhaglen o hyd a bydd yn parhau i ddefnyddio cyllid allanol Cymunedau Dysgu Cynaliadwy i'r eithaf.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor wrthi'n llunio'r rhaglen amlinellol strategaethol Cymunedau Dysgu Cynaliadwy, sy'n nodi blaenoriaethau buddsoddi'r Cyngor am y 9 mlynedd nesaf.
- Bydd y cynllun yn canolbwyntio ar wella / disodli y 5 ysgol uwchradd y Cyngor.
- Bydd cyllid yn parhau ar ffurf cymysgedd o grantiau gan LIC a benthyca â chefnogaeth (65% o'r gost) a benthyca digefnogaeth a derbyniadau cyfalaf (35% o'r gost).

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Byddwn yn defnyddio'r Derbyniadau Cyfalaf yn dilyn gwerthu ysgolion nad ydym eu hangen mwyach i gyllido'r Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy.
- Y gost o adeiladu ysgol uwchradd newydd yw oddeutu £70m, ac mae hyn yn debygol o ddefnyddio'r rhan fwyaf o'r cyllid sydd ar gael gan LIC.
- Bydd y Cyngor yn parhau i edrych ar y posibilrwydd o ddefnyddio Model Buddsoddi ar y Cyd (MIM) LIC i gyllido'r gost o ddisodli un adeilad ysgol.
- Mae unrhyw gynllun newydd yn annhebygol o ddechrau tan 2027/28.

Gwelliannau i Gyfleusterau Hamdden

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae Canolfannau Hamdden yn darparu gwasanaeth bwysig i drigolion Môn, sy'n cyfrannu tuag at eu iechyd a'u lles.
- Mae 3 allan o 4 Canolfan Hamdden y Cyngor oddeutu 50 oed, ac mae angen buddsoddiad sylweddol i gynnal a chadw'r adeiladau a diweddarau'r cyfleusterau.
- Byddai'r gost amcangyfrifiadol oddeutu £40m i £50m, a ni all y Cyngor ei gyllido ar ei ben ei hun.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Bydd y Cyngor yn parhau i gynnal a chadw'r adeiladau fel y gallant barhau i weithredu dros y tymor byr i ganolig, gyda'r nod o barhau i weithredu'r 4 ganolfan.
- Bydd y Cyngor yn asesu dyfodol tymor hir y 4 canolfan, a bydd y penderfyniad yn gysylltiedig ag anghenion cymunedau, y rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy a'r cyllid sydd ar gael.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Y strategaeth tymor hir yw gweithio er mwyn cael cyllid grant i wneud gwaith adnewyddu neu ail-adeiladu y canolfannau.
- Mae'r Cyngor eisoes wedi dechrau uwchraddio Canolfan Hamdden Plas Arthur, gan ddefnyddio £1.5m o arian wrth gefn clustnodedig (a gynhyrchwyd o ad-daliad TAW a gwerthu Cwrs Golff Llangefni) i'w defnyddio fel cyllid cyfatebol ar gyfer cyllid grant allanol.

Rheoli Gwastraff

Pam fod hyn yn bwysig?

- Rhaid i'r Cyngor gynnal gwasanaethau 'busnes fel arfer' diogel a chydymffurfio â newidiadau deddfwriaethol yn y dyfodol / cwrdd â thargedau, e.e. y targed i ailgylchu 70% o wastraff cartref.
- Mae'r buddsoddiad cyfalaf dros y 6 mlynedd nesaf oddeutu £45.1m, yn cynnwys:-
 - Adnewyddu asedau busnes fel arfer, gan gynnwys amnewid fflyd - £11.0m;
 - Newidiadau i'r gwasanaeth ailgylchu / casglu gwastraff i gwrdd â thargedau - £21.3m (gyda buddsoddiad pellach mewn fflyd ychwanegol);
 - Newidiadau isadeiledd i gefnogi newidiadau gwasanaeth i gwrdd â thargedau statudol - £4.7m;
 - Datgarboneiddo'r fflyd ac offer - £8.0m.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Mae Cynllun Strategol y Cyngor, sydd newydd ei fabwysiadu, ar gyfer Adnoddau ac Ailgylchu yn nodi pedwar blaenoriaeth allweddol i sicrhau bod gwasanaethau 'busnes fel arfer' yn cael eu cynnal a'u gwella i gwrdd â gofynion cyfreithiol / targedau'r dyfodol. Mae'r Cyngor yn gweithio gyda nifer o chydranddeiliaid i wella ei gyfraddau ailgylchu i gwrdd â thargedau statudol, ond bydd rhaid buddsoddi yn ein canolfannau hailgylchu, offer, peiriannau a cherbydau cyfredol er mwyn cyflawni hyn.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Mae'r Cyngor yn disgwyl derbyn tua £8m gan DEFRA trwy'r cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr am Ddeunydd Pecynnu (pEPR), a bydd hyn yn cael ei ddefnyddio fel cyllid uniongyrchol neu fel cyllid cyfatebol i unrhyw gyllid grant a allai gael ei sicrhau.
- Bydd rhaid cynnal unrhyw gyllid ychwanegol trwy fenthycu digefnogaeth.

Cyflawni Sero Net

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae LIC wedi gosod targed i'r Cyngor fod yn sero net erbyn 2030.
- Mae'r Cyngor wedi adnabod nad yw'n bosib cyflawni'r targed yma o ystyried yr adnoddau sydd ar gael a'r amser sydd ar ôl.
- Rhaid i brosiectau cyfalaf ystyried targedau carbon sero net.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Er mwyn cyflawni'r targed o sero net, bydd angen buddsoddi'n sylweddol yn:-
 - Adeiladau'r Cyngor - er mwyn lleihau'r defnydd o ynni ac i newid i ffynonellau ynni sy'n garbon niwtral;
 - Cerbydau - troi oddi wrth gerbydau petrol a disel;
 - Tai Cyngor – trosi pob eiddo i fod yn garbon niwtral lle bo'n bosibl / hyfyw;
 - Teithio cynaliadwy;
 - Datblygu isadeiledd gwefru cerbydau trydan;
 - Gwellu bioamrywiaeth ar dir y Cyngor;
 - Sicrhau bod yr holl adeiladau newydd wedi'u dylunio i fod yn garbon niwtral.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Bydd angen buddsoddiad cyfalaf sylweddol, ac nid oes gan y Cyngor unrhyw gyllid craidd ar gyfer cyflawni'r amcan hwn.
- Bydd y strategaeth yn canolbwyntio ar ddatblygu prosiectau a gwneud bid am gyllid grant a all ddarparu prosiectau pan dderbynnir y cyllid grant.
- Bydd y Cyfrif Refeniw Tai yn darparu cyllid er mwyn symud tuag at ddarparu stoc dai'r Cyngor sy'n carbon niwtral.

Rhaglen Amddiffyn Rhag Llifogydd

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae'r Cyngor wedi adnabod nifer o ardaloedd lle mae angen gwella amddiffyn rhag llifogydd.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Ar hyn o bryd, mae LIC yn cyllido 85% o'r gost cyfalaf ar gyfer gwaith amddiffyn rhag llifogydd drwy grantiau. Darperir y 15% sy'n weddill gan y Cyngor.
- Mae'r Cyngor yn amcangyfrif y bydd angen buddsoddi oddeutu £2m bob blwyddyn mewn gwaith amddiffyn rhag llifogydd yn ystod y 5 mlynedd nesaf. Golyga hyn y bydd yn rhaid i'r Cyngor ddarparu cyllid cyfatebol o £300k bob blwyddyn.
- Oherwydd y cyllid grant sylweddol a ellir ei ddenu drwy ddyrannu cyllid cyfatebol, bydd y strategaeth yn parhau i flaenoriaethu'r broses o ddyrannu cyllid cyfatebol o fewn y rhaglen gyfalaf.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Blaenoriaethu darparu cyllid cyfatebol er mwyn gwneud y mwyaf o'r cyllid grant a ddarperir gan LIC.
- Blaenoriaethu gwariant ar gynlluniau sy'n amddiffyn y nifer uchaf o eiddo ar gyfer pob punt sy'n cael ei gwario.

Cyllid Grant gan Lywodraeth y DU

Pam fod hyn yn bwysig?

- Sicrhau bod Ynys Môn yn dal i elwa o'r cyllid grant sy'n cael ei gynnig gan Lywodraeth y DU a Llywodraeth Cymru sydd wedi cymryd lle cyllid grant yr UE.
- Sicrhau ein bod ni'n parhau i fuddsoddi mewn prosiectau sy'n darparu buddion i drigolion a chymunedau Ynys Môn.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Mae Llywodraeth y DU wedi disodli'r cyllid grant blaenorol gan yr UE gyda chyllid grant lleol a rhanbarthol ychwanegol – sef, ar hyn o bryd, y Gronfa Ffyniant Bro, y Gronfa Ffyniant Gyffredin a Chynllun Twf Gogledd Cymru.
- Bydd y Cyngor yn parhau i weithio gyda phartneriaid rhanbarthol a lleol i wneud bid am gyllid er mwyn cwblhau prosiectau sy'n gwella'r isadeiledd leol a'r economi leol.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Asesir y broses o ddefnyddio cronfeydd wrth gefn y Cyngor fel cyllid cyfatebol ar sail achos fesul achos, gan ystyried pwysigrwydd y prosiect ar gyfer Ynys Môn a Gogledd Cymru, y buddion posibl sy'n deillio o gwblhau'r prosiect a'r cydbwysedd rhwng cyllid cyfatebol a chyllid grant.
- Oni bai am yr ymrwymadau presennol, nid oes unrhyw ymrwymadau cyllid cyfatebol newydd wedi'u gwneud ar gyfer y cyfnod rhwng 2026 a 2030.

Isadeiledd ac Offer TG mewn Ysgolion

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae'r ffordd y mae ysgolion yn darparu addysg wedi newid, ac mae TG yn chwarae mwy o ran yn y ddarpariaeth addysg ac o ran rheoli ysgolion.
- Mae buddsoddi mewn isadeiledd ac offer TG ar gyfer disgyblion yn hanfodol er mwyn sicrhau bod ysgolion yn parhau i wella a moderneiddio'r ddarpariaeth addysg.

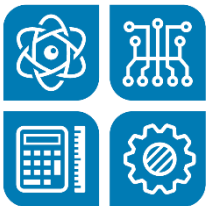

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Mae'r Cyngor wedi derbyn cyllid gan LIC drwy gynllun Grant HWB. Mae hyn wedi caniatáu diweddaru isadeiledd TG mewn ysgolion a phrynu dyfeisiau ar gyfer disgyblion unigol.
- Mae amod y grant HWB yn gofyn fod y Cyngor yn ymrwymo i ddisodli'r offer a brynwyd drwy'r grant pan ddaw i ddiwedd ei oes defnyddiol. Bydd angen oddeutu £4.6m o wariant erbyn 2030/31 i wneud hyn, a bydd angen buddsoddiad sylweddol pellach yn ystod y blynyddoedd sydd i ddod.
- Mae'r Cyngor hefo £0.9m o gronfeydd wrth gefn clustnodedig er mwyn cyllido peth o'r gost, a bwriadwyd gwneud cyfraniad blynyddol o £220k o'r gyllideb refeniw bob blwyddyn er mwyn cynyddu lefel y gronfa wrth gefn yma.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Datblygu cytundeb lefel gwasanaeth gweithredol rhwng chydranddeiliaid i gyllido'r buddsoddiad angenrheidiol yn ystod y blynyddoedd sydd i ddod.
- Edrych ar opsiynau amgen i gyllido'r buddsoddiad angenrheidiol.

Eiddo Buddsoddi

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae gan y Cyngor nifer o eiddo sy'n cael eu gosod ar sail fasnachol ac sy'n cynhyrchu incwm blynyddol ar gyfer y Cyngor. Maent yn cynnwys unedau diwydiannol, swyddfeydd, unedau manwerthu a mân-ddaliadau.
- Mae'r eiddo yma'n darparu llety gwerthfawr i gefnogi busnesau lleol ac maent yn ein galluogi i barhau i fuddsoddi yn yr economi leol.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

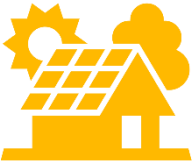
- Mae'r Cyngor wedi dilyn strategaeth o ddatblygu unedau newydd drwy gyllid grant, yn bennaf gan yr UE a LIC. Mae enghreifftiau diweddar o ddatblygiadau yn cynnwys unedau newydd ym Mhenrhos, Caergybi, ac unedau yn Ystâd Ddiwydiannol Bryn Cefni.
- Ceisio datblygu unedau newydd yng Ngogledd Ynys Môn a Llangefni, gydag amcangyfrif o fuddsoddiad o £12m, ond nid yw cyllid wedi'i sicrhau eto.
- Rhwng 2010 a 2015, cafwyd gwared ar nifer o fân-ddaliadau, ac fe unwyd tir er mwyn creu unedau mwy o ran maint a hyfywedd. Ail-fuddsoddwyd y derbyniadau cyfalaf o werthiant yr eiddo hyn er mwyn diweddarau'r eiddo a oedd yn weddill. Fodd bynnag, nid yw'r ffynhonnell hon o gyllid ar gael bellach.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Mae Cynllun Rheoli Asedau'r Cyngor yn nodi'n bwriad ar gyfer ein gwahanol ystadau a math o asedau, a bydd hyn yn cael ei fwydo i mewn i'r gyllideb gyfalaf.
- Byddai'n rhaid i'r Cyngor ddefnyddio ei gyllid cyfalaf craidd er mwyn buddsoddi yn yr eiddo hyn, yn ogystal ag unrhyw gyllid grant daw ar gael neu fenthycu digefnogaeth.

Tai Cymdeithasol a Fforddiadwy

Pam fod hyn yn bwysig?

- Mae'r Cyngor yn darparu tai ar gyfer oddeutu 4,000 o denantiaid ar hyn o bryd, ac mae'n darparu llety fforddiadwy i drigolion mwyaf bregus Ynys Môn.
- Mae'r galw am lety rhent isel, fforddiadwy o safon ar Ynys Môn yn parhau i gynyddu. Mae'n rhaid i'r Cyngor barhau i fuddsoddi yn ei stoc dai presennol a chynyddu'r stoc hwnnw er mwyn parhau i gwrdd â'r galw cynyddol.

Beth fyddwn ni'n ei wneud?

- Parhau i ddatblygu, neu ail-brynu, 45 uned bob blwyddyn ac, yn ogystal, buddsoddi yn y ddarpariaeth gofal ychwanegol newydd, gydag uned 40 gwely a gynllunir i'w agor yn 2030/31.
- Mae'r Cyngor hefyd yn parhau i fuddsoddi yn ei stoc bresennol er mwyn sicrhau bod eiddo'n parhau i gynnal safon SATC, a bod unrhyw waith i ddiweddarau eiddo nad ydynt wedi'u diweddarau hyd yma yn digwydd pan fydd yr eiddo ar gael.

Sut fyddwn ni'n gwneud hyn?

- Defnyddio asedau ariannol y Cyfrif Refeniw Tai (CRT) i gyllido'r buddsoddiad sydd ei angen.
- Mae'r CRT yn gyfrif sydd wedi'i glustnodi. Cyllidir gwariant cyfalaf drwy'r warged blyneddol a gyflawnir drwy'r cyfrif refeniw, y grant Lwfans Atgyweiriadau Mawr a dderbynnir gan LIC, balansau cronfeydd wrth gefn presennol y CRT a drwy fenthycia digefnogaeth.
- Mae'n rhaid i unrhyw ddatblygiad newydd gwblhau 3 prif brawf ariannol cyn ei roi ar waith. Mae hyn yn sicrhau fod unrhyw fenthyciad yn fforddiadwy a bod modd ei gyllido drwy incwm rhentu yn y dyfodol.
- Mae Cynllun Busnes 30 mlynedd y CRT yn amcanu y bydd £67m yn cael ei fuddsoddi yn y stoc bresennol a bydd £60m yn cael ei fuddsoddi yn natblygiad eiddo newydd yn ystod y 5 mlynedd nesaf.
- Mae'r Cynllun Busnes wedi gosod cap ar fenthycia, sef 6.5 gwaith swm yr incwm rhent.

Crynodeb o Wariant Cyfalaf 2026/27 hyd at 2030/31

	Achos Sylfaen £'m	Uchelgeisiol £'m	Delfrydol £'m
Cynnal a Chadw Asedau Presennol	32.45	41.06	59.20
Cymunedau Dysgu Cynaliadwy	0.00	96.70	96.70
Gwelliannau i Gyfleusterau Hamdden	2.15	18.15	22.15
Rheoli Gwastraff	8.69	15.43	44.22
Cyflawni Sero Net	0.00	4.00	10.00
Rhaglen Amddiffyn rhag Llifogydd	0.03	4.03	8.03
Isadeiledd / Offer TG mewn Ysgolion	2.08	3.02	3.63
Eiddo Buddsoddi	12.65	12.65	18.65
Cyfrif Refeniw Tai	101.27	159.53	164.59
CYFANSWM Y GWARIANT	159.32	354.57	427.17

- Mae'r Achos Sylfaen yn defnyddio'r cyllid sydd wedi'i sicrhau y gwyddys amdano. Mae'r senario Delfrydol yn cyfeirio at y buddsoddiad sydd ei angen er mwyn cyflawni holl amcanion y Cyngor, a dwyn ynghyd yr holl asedau presennol i gyflwr derbyniol.
- Mae'r senario Uchelgeisiol yn defnyddio lefel o fenthycia digefnogaeth a all fod yn fforddiadwy os, a phryd, fydd sefyllfa cyllideb refeniw'r Cyngor yn gwella.
- Gall cyllid grant, pan fydd wedi'i sicrhau, ganiatáu i'r Cyngor ddisodli benthyciadau â grantiau a chaniatáu iddo symud o'r Achos Sylfaen i'r Uchelgeisiol ar gost refeniw is, neu ganiatáu iddo symud o'r senario Uchelgeisiol i'r un Delfrydol.
- Mae'n bosib y bydd cyllid grant arall hefyd ar gael ar gyfer prosiectau eraill, a byddant yn cael eu cynnwys yn y gyllideb gyfalaf pan fydd y cyllid hwnnw wedi cael ei sicrhau ac, felly, maent wedi'u hepgor o'r tabl hwn.

Crynodeb ar Gyllido Gwariant Cyfalaf 2026/27 hyd at 2030/31

	Achos Sylfaen £'m	Uchelgeisiol £'m	Delfrydol £'m
Benthyca â Chefnogaeth	12.21	12.21	12.21
Grant Cyfalaf Cyffredinol	13.96	13.96	13.96
Cymunedau Dysgu Cynaliadwy – Benthyca â Chefnogaeth	0.00	8.19	8.19
Cymunedau Dysgu Cynaliadwy – Benthyca Digefnogaeth	0.00	4.03	4.03
Cymunedau Dysgu Cynaliadwy – Grant Llywodraeth Cymru	0.00	6.58	6.58
Cyllid Model Buddsoddi ar y Cyd (MIM)	0.00	77.90	77.90
Grantiau Eraill gan Lywodraeth Cymru	12.65	31.28	68.57
Grantiau Ail-gylchu Gwastraff	7.70	7.70	7.70
Derbyniadau Cyfalaf	0.00	0.80	0.80
Cronfeydd wrth gefn Clustnodedig	4.85	4.98	5.04
Cyfranid Refeniw – Gronfa Cyffredinol	6.08	7.29	7.88
Lwfans Atgyweiriadau Mawr y CRT	13.46	13.46	13.46
Grantiau Eraill y CRT	26.07	46.70	48.16
Cronfeydd Wrth Gefn a Gwarged Blynnyddol y CRT	34.15	25.48	25.48
Benthyca Digefnogaeth – Cronfa Gyffredinol	0.60	20.12	49.71
Benthyca Digefnogaeth – CRT	27.59	73.89	77.50
CYFANSWM Y CYLLID	159.32	354.57	427.17

Effaith Gwariant Cyfalaf ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC) a Benthycha Allanol

	Achos Sylfaen		Uchelgeisiol		Delfrydol	
	GCC £'m	Benthycha £'m	GCC £'m	Benthycha £'m	GCC £'m	Benthycha £'m
2026/27	161.31	124.24	161.31	124.24	161.31	124.24
2027/28	180.69	144.92	182.90	147.17	184.24	148.54
2028/29	200.87	165.91	206.93	172.12	216.53	181.90
2029/30	210.93	175.22	225.03	194.37	241.59	211.40
2030/31	222.91	182.84	248.50	220.17	273.50	246.11

- Mae effaith yr uchod ar derfyn awdurdodedig a ffin weithredol y Cyngor wedi'i nodi yn Natganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys y Cyngor.

Goblygiadau Refeniw o Wariant Cyfalaf – Cronfa Gyffredinol

		Achos Sylfaen		Uchelgeisiol		Delfrydol	
	Gwariant Refeniw Net (GRN) Amcangyfrifedig £'m	DRI a Llog £'m	DRI a Llog i GRN %	DRI a Llog £'m	DRI a Llog i GRN %	DRI a Llog £'m	DRI a Llog i GRN %
2026/27	207.02	6.55	3.17%	6.55	3.17%	6.55	3.17%
2027/28	212.20	6.74	3.18%	6.90	3.25%	7.02	3.31%
2028/29	216.44	6.89	3.18%	7.30	3.37%	7.82	3.61%
2029/30	220.77	6.95	3.15%	7.87	3.56%	8.82	3.99%
2030/31	225.19	7.09	3.15%	8.70	3.86%	10.16	4.51%

- Tybir y bydd y gwariant refeniw net yn cynyddu 2.5% bob blwyddyn o 2027/28, gan ddisgyn i 2% erbyn 2028/29.
- Mae'r DRI yn cael ei gyfrifo ar sail Polisi DRI cyfredol y Cyngor – gweler y Datganiad Strategaeth Rheoli 'r Trysorlys
- Ni fyddai'r costau DRI a Llog ychwanegol yn cael eu cyllido drwy CAC a byddai angen cynnydd yn y Dreth Gyngor i'w gyllido.
- Gan ystyried fod y Cyngor wedi mabwysiadu'r dull blwydd-dal i gyfrifo'r ffi DRI, mae'r ffi DRI yn cynyddu'n flynyddol, sy'n rhoi pwysau ychwanegol ar y Dreth Gyngor i gyllido'r costau refeniw blynyddol ychwanegol.

Goblygiadau Refeniw o Wariant Cyfalaf – Cyfrif Refeniw Tai

	Achos Sylfaen			Uchelgeisiol			Delfrydol		
	Amcangyfrif Incwm Rhent Net (IRhN) £'m	DRI & Llog £'m	DRI & Llog i IRhN %	Amcangyfrif IRhN £'m	DRI & Llog £'m	DRI & Llog i IRhN %	Amcangyfrif IRhN £'m	DRI & Llog £'m	DRI & Llog i IRhN %
2026/27	24.06	2.38	9.88%	24.06	2.38	9.88%	24.04	2.38	9.88%
2027/28	25.22	3.58	14.17%	25.22	3.58	14.17%	25.30	3.55	14.04%
2028/29	26.75	4.78	17.68%	27.02	4.78	17.68%	27.11	4.88	18.00%
2029/30	27.31	5.28	19.35%	27.86	5.49	19.70%	27.97	5.63	20.12%
2030/31	28.41	5.75	20.24%	29.27	6.23	21.28%	29.38	6.39	21.74%

- Mae'r incwm rhent net yn unol â'r Cynllun Busnes CRT.
- Mae'r DRI yn cael ei gyfrifo ar sail Polisi DRI cyfredol y Cyngor – gweler y Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys
- Gan ystyried fod y Cyngor wedi mabwysiadu'r dull blwydd-dal i gyfrifo'r ffi DRI, mae'r ffi DRI yn cynyddu'n flynyddol, sy'n rhoi pwysau ychwanegol ar y Dreth Gyngor i gyllido'r costau refeniw blynyddol ychwanegol.

Blaenoriaethu Gwariant Cyfalaf a Gosod Cyllidebau Cyfalaf Blynyddol

- Bydd cyllidebau blynyddol yn cael eu gosod i gynnal asedau presennol, a bydd y gyllideb yn ddibynnol ar y cyllid sydd ar gael drwy'r Grant Cyfalaf Cyffredinol a Benthycia â Chefnogaeth.
- Bydd y gwasanaethau'n cael eu gwahodd i gyflwyno bid am gyllid ar gyfer prosiectau un tro. Bydd y bidiau'n cael eu hasesu o ran:-
 - Y modd y maent yn cyfrannu at yr amcanion yng Nghynllun y Cyngor;
 - A ydynt yn cyfrannu at liniaru unrhyw un o risgiau corfforaethol y Cyngor;
 - Effaith y prosiect ar fuddsoddi cyfalaf yn y dyfodol;
 - Effaith y prosiect ar gostau refeniw yn y dyfodol, h.y. fydd costau refeniw'n cynyddu ta'n gostwng;
 - A fydd y prosiect yn cael ei gyllido'n rhannol drwy gyllid grant ac, os felly, faint.
- Mae'r cyllidebau Cyfalaf ar gyfer y rhaglen Cymunedau Dysgu a'r Cyfrif Refeniw Tai yn cael eu llunio y tu allan i'r broses hon.

Monitro a Rheoli Gwariant a Benthycha Cyfalaf

Mae Gwariant Cyfalaf a'r benthychiadau perthnasol yn cael eu monitro a'u rheoli gan y Cyngor, fel a ganlyn:-

- Y Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a Dangosyddion Benthycha Darbodus - yn cael eu sgriwteiddio gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, yn cael eu cynnig gan y Pwyllgor Gwaith a'u cymeradwyo gan y Cyngor llawn;
- Cyflwynir adroddiadau rheoli'r trysorlys blyneddol a bob hanner blwyddyn i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn;
- Cyflwynir adroddiadau Monitro Gwariant Cyfalaf Chwarterol i'r Pwyllgor Gwaith a'r Panel Sgrwtini Cyllid;
- Cynigir Cyllideb Cyfalaf Blyneddol gan y Pwyllgor Gwaith ac fe'i cymeradwyir gan y Cyngor llawn.

Mae'r cyfrifoldeb ar gyfer y swyddogaeth Rheoli'r Trysorlys o fewn y Cyngor yn eistedd gyda'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, a gefnogir gan weithwyr cyllid proffesiynol, cymwys a phrofiadol, gan gynnwys y Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg, Rheolwr Cyllid a Chyfrifydd Cyfalaf.

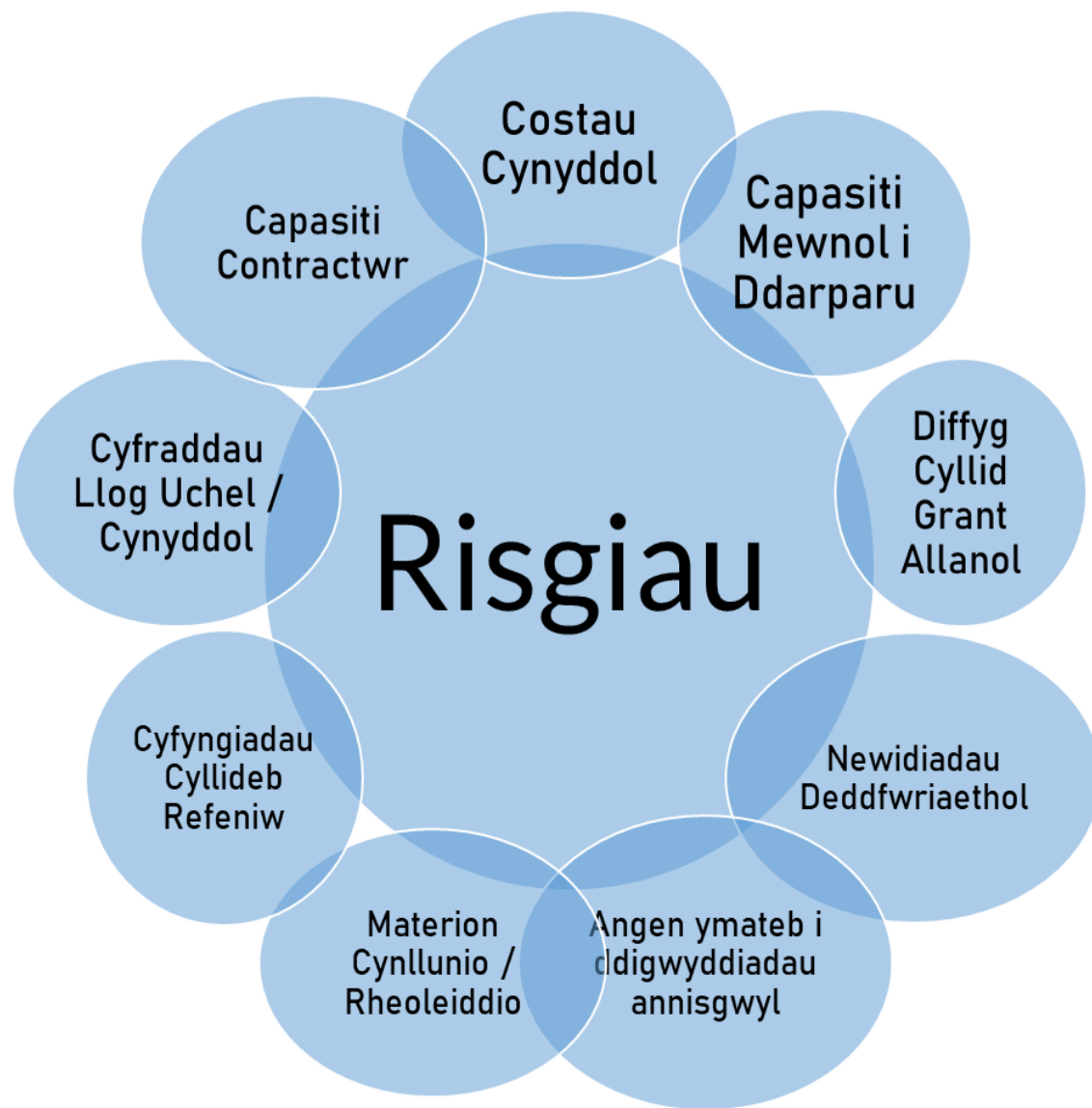
Mae'r Cyngor hefyd yn cyflogi MUFG Corporate Markets Treasury Limited i ddarparu cyngor arbenigol ar reoli'r trysorlys.

Mae Aelodau Etholedig ac Aelodau Lleyg y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn derbyn hyfforddiant rheolaidd ar reoli'r trysorlys sy'n eu galluogi i gyflawni eu dyletswyddau.

Strategaeth Buddsoddi Rheoli'r Trysorlys

- Mae Strategaeth Fuddsoddi'r Cyngor wedi ei nodi yn y Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys Blynyddol, ond fe'i crynhoir fel a ganlyn:-
 - Mae arian dros ben yn cael ei fuddsoddi gyda sefydliadau ariannol sydd â'r statws credyd uchaf, fel y nodir yn y Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys.
 - Mae buddsoddiadau'n cael eu gwneud drwy sicrhau'r egwyddorion diogelwch, hylifedd ac elw, yn y drefn honno. Nid yw buddsoddiadau'n cael eu gwneud er mwyn sicrhau'r elw mwyaf yn unig. Adroddir ar fuddsoddiadau'n chwarterol drwy'r adroddiadau diweddarau Rheoli'r Trysorlys.
 - Ni fydd buddsoddiadau ariannol yn cael eu cyllido drwy fenthycu ychwanegol.
 - Bydd y Cyngor yn cadw isafswm balansau arian parod sy'n cyfateb i'r lefel gytunedig o falansau cyffredinol, sydd ar hyn o bryd yn 5% o gyllideb gwariant refeniw net y Cyngor, sy'n £10.35m ar gyfer 2026/27.
 - Mae gan y Cyngor nifer o fuddsoddiadau nad ydynt yn rhai rheoli'r trysorlys ar ffurf eiddo buddsoddi (eiddo manwerthu, swyddfeydd ac unedau masnachol) sy'n cynhyrchu incwm rhent blynyddol, er nad yw'r incwm a gynhyrchir yn sylweddol yn nhermau incwm blynyddol cyffredinol y Cyngor. Nid oes bwriad i werthu'r eiddo hyn yn y dyfodol agos.
 - Bydd y Cyngor yn cymryd mantais o unrhyw gyllid grant sydd ar gael iddo er mwyn datblygu mwy o eiddo buddsoddi, ond ni chymerir unrhyw fenthycu sylweddol ychwanegol er mwyn datblygu rhagor o unedau.

Risgiau o ran Cyflawni'r Strategaeth Gyfalaf a'r Gyllideb Cyfalaf

Crynodeb o'r Canfyddiadau

- Mae gofyniad cyfalaf y Cyngor i foderneiddio a diweddarau asedau presennol ac i gyflawni ei flaenoriaethau corfforaethol yn fwy na £425m dros y 5 mlynedd nesaf, ac mae gallu'r Cyngor i gyflawni wedi'i gyfyngu oherwydd diffyg cyllid sydd heb ei neilltuo gan lywodraeth ganolog.
- Mae gallu'r Cyngor i ymgymryd â benthyca digefnogaeth, yn unol â gofynion y Côt Darbodus, wedi'i gyfyngu ar sail fforddiadwyedd, gan y byddai'n gosod cost annerbyniol ar dreth dalwyr yn y dyfodol.
- Mae'r isafswm cyllid sydd ar gael drwy fenthyca â chefnogaeth a'r grant cyfalaf cyffredinol yn annigonol er mwyn cyllido'r isafswm sydd ei angen i gynnal asedau presennol y Cyngor i lefel sy'n galluogi'r asedau hynny i gael eu gweithredu'n ddiogel ac effeithiol.
- Er mwyn cyflawni ei amcanion corfforaethol, mae'n rhaid i'r Cyngor sicrhau cyllid grant ychwanegol, ond efallai na fydd hyn yn ddigonol er mwyn galluogi'r Cyngor i symud ymlaen tuag at gyflawni ei amcanion.
- Er mwyn symud o'r sefyllfa isaf, mae'n rhaid i'r Cyngor ystyried ymgymryd â benthyca digefnogaeth cyfyngedig, ond mae'n rhaid i hyn fod ar lefel fforddiadwy, gan ystyried yr heriau ariannol presennol sy'n wynebu'r Cyngor.
- Efallai y bydd ffactorau allanol, megis deddfwriaeth newydd neu addasedig, lefelau perfformiad newydd neu'r angen i osgoi methiannau gwasanaeth, yn dwysau'r angen i symud o'r sefyllfa isaf yn gynt na'r hyn a ystyrir yn ddymunol neu fforddiadwy.
- Gellir osgoi buddsoddiad cyfalaf ychwanegol drwy resymoli asedau ac ymestyn bywyd asedau presennol.
- Rhoddir blaenoriaeth i gyllido'r prosiectau hynny sy'n cyflawni prif flaenoriaethau'r Cyngor orau, e.e. y rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy.
- Darperir cyllid cyfatebol lle mae'r prosiect yn cael ei gyllido'n bennaf gan grantiau allanol ac os yw'r prosiect yn unol ag amcanion corfforaethol y Cyngor.
- Bydd prosiectau'r CRT yn parhau i gael eu hasesu ar wahân i brosiectau Cronfa'r Cyngor.

Atodiad 1 – Rhagdybiaethau Gwariant

Categori Cyllideb Cyfalaf	Cyllidir Gan	Achos Sylfaen £'m	Uchelgeisiol £'m	Delfrydol £'m
Cynnal Asedau – Ysgolion	Benthyca â Chefnogaeth a Grant Cyfalaf Cyffredinol	Cyllideb Cychwynnol o £900k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £1.0m wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £1.0m wedi cynyddu gan chwyddiant
Cynnal Asedau – Adeiladau Eraill y Cyngor	Benthyca â Chefnogaeth a Grant Cyfalaf Cyffredinol	Cyllideb Cychwynnol o £334k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £600k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £900k wedi cynyddu gan chwyddiant
Cynnal Asedau - Cerbydau	Benthyca â Chefnogaeth a Grant Cyfalaf Cyffredinol	Cyllideb Cychwynnol o £350k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £550k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £550k wedi cynyddu gan chwyddiant
Cynnal Asedau – Offer T.G.	Benthyca â Chefnogaeth a Grant Cyfalaf Cyffredinol	Cyllideb Cychwynnol o £433k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £433k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £500k wedi cynyddu gan chwyddiant
Cynnal a Chadw Ffyrdd	Benthyca â Chefnogaeth a Grant Cyfalaf Cyffredinol	Cyllideb Cychwynnol o £1.7m wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £2.0m wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £2.5m wedi cynyddu gan chwyddiant
Grantiau a Benthyciadau Tai	Premium y Dreth Gyngor	Cyllideb Cychwynnol o £1.0m wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £1.0m wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £1.0m wedi cynyddu gan chwyddiant
Grantiau Cyfleusterau Anabl	Benthyca â Chefnogaeth a Grant Cyfalaf Cyffredinol	Cyllideb Cychwynnol o £900k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £900k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £1.0m wedi cynyddu gan chwyddiant
Rhaglen Moderneiddio Ysgolion	Grantiau LIC a Benthyca â Chefnogaeth, Benthyca Digefnogaeth, Cyllid Model Buddsoddi ar y Cyd (MIM)	Dim cynlluniau	Ysgol Uwchradd Newydd yng Nghaergybi, Adnewyddu Ysgolion Cynradd ac Uwchradd (fel mae cyllid gan LIC yn caniatáu)	Ysgol Uwchradd Newydd yng Nghaergybi, Adnewyddu Ysgolion Cynradd ac Uwchradd (fel mae arian gan LIC yn caniatáu)
Amnewid Offer TG Ysgolion	Cyfraniad o'r Gyllideb Refeniw, Balansau Ysgolion a Cronfa Wrth Gefn Clustnodedig	£1.4m yn 2027/28 a £220k ym mhob blwyddyn dilynol	£3.3m erbyn 2030/31	£4.6m erbyn 2030/31

Atodiad 1 – Rhagdybiaethau Gwariant

Categori Cyllideb Cyfalaf	Cyllidir Gan	Achos Sylfaen £'m	Uchelgeisiol £'m	Delfrydol £'m
Ôl-groniad cynnal a chadw – Swyddfeydd y Cyngor	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig a Benthycu Digefnogaeth	£230k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig yn 2026/27	£230k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig yn 2026/27, £250k y flwyddyn ar ôl 2026/27	£230k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig yn 2026/27, £250k y flwyddyn ar ôl 2026/27
Ôl-groniad cynnal a chadw – Cartrefi a Chanolfanau Dydd Gwasanaethau Cymdeithasol	Benthycu Digefnogaeth	£95k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig yn 2026/27	£95k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig yn 2026/27. £1.2m erbyn 2030/31	£95k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig yn 2026/27. £3.5m erbyn 2030/31
Ôl-groniad cynnal a chadw – Llyfrgelloedd, Archifau a'r Oriel	Benthycu Digefnogaeth	£0	£200k erbyn 2030/31	£250k erbyn 2030/31
Ôl-groniad cynnal a chadw – Ysgolion	Benthycu Digefnogaeth	£0	£300k y flwyddyn	£2.6m y flwyddyn
Ôl-groniad cynnal a chadw – Unedau Diwydiannol a Busnes	Benthycu Digefnogaeth	£0	£100k y flwyddyn am 5 mlynedd	£100k y flwyddyn am 5 mlynedd
Ôl-groniad cynnal a chadw – Man-ddaliadau	Gwarged Refeniw	£0	£100k y flwyddyn	£230k y flwyddyn
Safle Sipsiwn a Theithwyr	100% Grant LIC	£0	£1.2m erbyn 2028/29	£1.2m erbyn 2028/29
Isadeiledd Trafnidiaeth Cyhoeddus	100% Grant LIC	Dibynnol ar gyllid grant	Dibynnol ar gyllid grant	Dibynnol ar gyllid grant
Toiledau Cyhoeddus	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig a Grant LIC	£280k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	£280k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	£280k o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig a £100k y flwyddyn
Prosiectau Carbon Net Sero	Grant LIC (90%) a Benthycu Digefnogaeth	£0	£1.0m y flwyddyn	£2.5m y flwyddyn

Atodiad 1 – Rhagdybiaethau Gwariant

Categori Cyllideb Cyfalaf	Cyllidir Gan	Achos Sylfaen £'m	Uchelgeisiol £'m	Delfrydol £'m
Cynllun Gwella Hamdden	Cronfeydd wrth Gefn Clustnodedig, Cyllid Grant a Benthycia Digefnogaeth	Cwblhau adnewyddu Plas Arthur. £2.15m erbyn 2030/31	Cwblhau adnewyddu Plas Arthur. Un Canolfan Hamdden newydd. £18.2m erbyn 2030/31	Cwblhau adnewyddu Plas Arthur. Un Canolfan Hamdden Newydd ac adnewyddu 2 arall £22.0m erbyn 2030/31
Cynllun Buddsoddi Datblygu Economaidd	Grant LIC a Benthycia Digefnogaeth	Buddsoddiad Porthladd Rhydd a prosiect Gogledd Ynys Môn	Buddsoddiad Porthladd Rhydd a prosiect Gogledd Ynys Môn	Buddsoddiad Porthladd Rhydd a prosiect Gogledd Ynys Môn ac £8.0m ar gyfer prosiectau newydd
Cynllun Rheoli Gwastraff	Grant DEFRA a Grant LIC (90%)	£8.7m erbyn 2029/30	£15.4m erbyn 2030/31	£44.2m erbyn 2030/31
Cynlluniau Amddiffyn rhag Llifogydd	85% Grant LIC a Benthycia â Chefnogaeth	£30k o gyllid cyfatebol o Gronfeydd wrth Gefn Clustnodedig	£1.0m y flwyddyn	£2.0m y flwyddyn
Cynnal a Chadw Cynlluniedig CRT a SATC	Cronfa wrth Gefn CRT, Gwarged Refeniw, Lwfans Atgyweiriadau Mawr a Benthycia Digefnogaeth	£67.0m erbyn 2030/31	£67.0m erbyn 2030/31	£67.0m erbyn 2030/31
Datblygiadau Newydd CRT	Grant Tai Cymdeithasol, Grantiau LIC a Benthycia Digefnogaeth	Cynllun Gofal Ychwanegol Seiriol a Datblygiadau Ymrwymedig Eraill. £52.6m erbyn 2030/31	Cynllun Gofal Ychwanegol Seiriol a Datblygiadau Eraill Cynlluniwyd. £90.0m erbyn 2030/31	Cynllun Gofal Ychwanegol Seiriol a Datblygiadau Eraill Cynlluniwyd. £95.0m erbyn 2030/31
Cerbydau CRT	Benthycia Digefnogaeth	Cyllideb Cychwynnol o £361k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £361k wedi cynyddu gan chwyddiant	Cyllideb Cychwynnol o £361k wedi cynyddu gan chwyddiant